

SAMENLEVINGSOPBOUW
RIMO Limburg

MEERJARENPLAN
2016-2020

MEP 2016-2020

1. INLEIDING	3
2. MISSIE.....	4
MISSIE RIMO LIMBURG.....	4
MISSIE SECTOR SAMENLEVINGSOPBOUW	4
KERNTAKEN.....	4
WERKINGSPRINCIPES.....	5
3. OMGEVINGSANALYSE	7
1. EXTERNE ANALYSE	7
2. INTERNE ANALYSE.....	17
3. ANALYSE PARTNERS.....	18
4. THEMA'S 2016-2020.....	22
4.1 EXTERNE SD 1: ER IS EEN MAATSCHAPPELIJKE VERSTERKING VAN KWETSBARE BEWONERS IN TERRITORIALE AANDACHTSGEBIEDEN.....	22
4.1.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE	22
4.1.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	23
4.1.3 STRATEGISCHE ACTIES.....	24
4.2 EXTERNE SD 2: MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE GROEPEN MET DE GROOTSTE WOONNOOD KUNNEN MEER AANSPRAAK MAKEN OP KWALITEITSVOLLE, TOEGANKELIJKE EN BETAALBARE HUISVESTING OP MAAT.....	31
4.2.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE	31
4.2.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	32
4.2.3 STRATEGISCHE ACTIES.....	33
4.3 EXTERNE SD 3: DE PARTICIPATIE VAN MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE OUDERS IN HET ONDERWIJS IS VERBETERD MET HET OOG OP DE REALISATIE VAN GELIJKE ONDERWIJSKANSEN. .	38
4.3.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE	38
4.3.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	39
4.3.3 STRATEGISCHE ACTIES.....	40

4.4	EXTERNE SD 4: HET RECHT OP MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING IS BETER GEREALISEERD MET EN VOOR KWETSBARE GROEPEN DOOR EEN KWALITEITSVOLLER MAATSCHAPPELIJK DIENSTVERLENINGSAANBOD.....	43
4.4.1	PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE	43
4.4.2	OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	44
4.4.3	STRATEGISCHE ACTIES.....	45
4.5	TRANSVERSALE EXTERNE STRATEGISCHE ACTIES.....	50
9.5.1	IEDERS STEM TELT	50
9.5.2	WEEK VAN VERBONDENHEID	50
9.5.3	INBRENGEN VAN EXPERTISE.....	51
4.6	INTERNE SD 5: RIMO LIMBURG NEEMT MAATREGELEN DIE DE KWALITEIT VAN DE ORGANISATIE EN DE WERKING ONDERSTEUNEN EN VERBETEREN.	52
4.6.1	OMSCHRIJVING	52
4.6.2	OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	52
4.7	TRANSVERSALE INTERNE STRATEGISCHE ACTIES	57
5.	PRIORITEITEN VAN DE VLAAMSE OVERHEID	58
6.	PERSONEELSINZET.....	61
6.1	INZET MET SUBSIDIE-ENVELOPPE EN ANDERE MIDDELEN	61
6.2	UITBREIDINGSVRAAG.....	61

1. INLEIDING

Onze samenleving staat onder druk: financieel en economisch, maar ook sociaal. In tijden van crisis is het extra belangrijk om aan samenlevingsopbouw te doen. Collectief en constructief aan onze samenleving werken is immers het enige veerkrachtige antwoord. Het is daarom essentieel om te blijven investeren in de krachten van mensen zodat zij opnieuw greep krijgen op hun leven en hun omgeving. Maar we kunnen dit niet alleen. Iedereen moet expliciet mee kiezen voor structurele armoedebestrijding, solidariteit en herverdeling. Dit sociale beleid willen we dan ook participatief mee vorm geven.

Aan sociale grondrechten raken is geen optie. Om maatschappelijk kwetsbaren hun basisrechten te vrijwaren, kiest RIMO Limburg de komende jaren voor een scherpere focus op bepaalde sociale grondrechten en om actief te blijven in Limburgse territoriale aandachtsgebieden. Onze keuzes zijn ingegeven door de noodzaak van deze grondrechten om te kunnen spreken van een menswaardig bestaan, de verdichting van armoedecijfers in bepaalde gebieden en onze expertise en ervaring.

Voor u ligt het strategisch meerjarenplan van RIMO Limburg. Dit is het eindresultaat van een participatief traject binnen RIMO Limburg van anderhalf jaar. We vinden het een belangrijk principe om ons meerjarenplan vorm te geven vanuit de krachten en de ervaringen van onze doelgroepen, ons bestuur en ons personeel. Op die manier staan we sterk om hier de volgende jaren gezamenlijk onze schouders onder te zetten. Omdat we met RIMO Limburg zo krachten bundelen en mensen verbinden.

Heusden-Zolder, 22 april 2015

2. MISSIE

MISSIE RIMO LIMBURG

RIMO Limburg biedt in de provincie Limburg deskundige en onafhankelijke ondersteuning aan groepen van mensen, opdat zij hun basisrechten kunnen uitoefenen. We hebben vooral oog voor mensen die kampen met maatschappelijke achterstelling en uitsluiting. We werken aan waarneembare oplossingen van gemeenschappelijke problemen, dit met uitdrukkelijke participatie van de mensen zelf. Wat de mensen zelf weten en kunnen is het vertrekpunt. RIMO Limburg mobiliseert alle nuttige krachten. Het maatschappelijk opbouwwerk draagt bij tot een duurzame, democratische samenleving.

MISSIE SECTOR SAMENLEVINGSOPBOUW

Ons land is een welvarende democratie waar in principe een menswaardig leven voor iedereen gegarandeerd is. Maar de realiteit is anders. Veel mensen blijven verstoken van dit basisrecht. Ze leven in een maatschappelijk kwetsbare positie.

Voor deze groep werkt Samenlevingsopbouw aan een rechtvaardige en duurzame samenleving door situaties van maatschappelijke achterstelling en sociale uitsluiting weg te werken. We focussen op maatschappelijke mechanismen en structuren die dergelijke situaties veroorzaken en in stand houden. Het realiseren van de toegang tot grondrechten staat hierbij centraal.

In het wegwerken van situaties van achterstelling en uitsluiting streven we naar blijvende maatschappelijke veranderingen. Dit blijvend karakter ligt niet alleen in de aard van de oplossingen die we nastreven: structurele beleidsveranderingen met participatie van de doelgroep. Maar ook in het feit dat mensen in maatschappelijk kwetsbare posities ondersteund en versterkt worden om zelf een rol op te nemen in het oplossen van de problemen waarmee ze geconfronteerd worden.

KERNTAKEN

Om onze maatschappelijke opdracht te realiseren, maken we samen met de sector Samenlevingsopbouw werk van twee kernopdrachten:

WE WERKEN AAN MAATSCHAPPELIJKE EN BELEIDSPARTICIPATIE VAN ACHTERGESTELDEN

Onze agogische kernopdracht verwijst naar het ondersteunen van maatschappelijk kwetsbare groepen om te werken aan gemeenschappelijk ervaren problemen van uitsluiting en achterstelling. Tegelijk versterken we deze groepen waardoor mensen meer greep krijgen op hun eigen situatie en omgeving.

Met maatschappelijke participatie verwijzen we hierbij naar het deelnemen aan de samenleving: aanwezig, actief en verantwoordelijk zijn op verschillende maatschappelijke domeinen. Het betekent zowel participatie aan het dagelijks leven als een de bredere civiele samenleving¹. Beleidsparticipatie verwijst dan weer naar het deelnemen aan het beleid.

Werken aan empowerment, emancipatie en burgerschap krijgt in elke projectomschrijving concreet vorm.

¹ Dit laatste is het dynamisch en gedifferentieerd geheel van organisaties en bewegingen die ook door burgers worden beheerd. Ze nemen een zelfstandige positie in tussen overheid, de private sfeer en de markt. Het gaat telkens om initiatieven die zich bevinden binnen het publieke domein, het collectieve belang dienen en meerwaarde hebben voor de gemeenschap.

WE WERKEN AAN BELEIDSPARTICIPATIE VAN ACHTERGESTELDEN OM TE KOMEN TOT EEN SOCIAAL EN PARTICIPATIEF GECORRIGEERD BELEID

We werken structurele maatregelen, oplossingen en veranderingen uit die de maatschappelijke positie en situatie van maatschappelijk achtergestelden ten goede komen. We maken met andere woorden beleid en zetten beleidsmakers ertoe aan om het bestaande beleid aan te passen en/of een nieuw beleid te creëren.

Zowel de inhoud van het beleid als de wijze waarop het tot stand komt, moeten gecorrigeerd worden. We spreken van een sociaal gecorrigeerd beleid wanneer de voorgestelde maatregelen rekening houden met de positie en situatie van maatschappelijk achtergestelden. We spreken van een participatief gecorrigeerd beleid wanneer maatschappelijk achtergestelden op hun manier kunnen participeren aan de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van deze maatregelen.

In iedere projectomschrijving zal aangegeven worden hoe met deze politieke kernopdracht wordt omgesprongen. Onder andere het lokaal sociaal beleid van steden en gemeenten is een belangrijk instrument voor RIMO Limburg om dit waar te maken.

WERKINGSPRINCIPES

PARTICIPATIEF WERKEN MET DE DOELGROEP

De werking van RIMO Limburg is in de eerste plaats gericht op de bestrijding van algemene maatschappelijke achterstelling en van specifieke groepen en burgers in de samenleving. Het zijn mensen die op grond van hun maatschappelijke situatie niet of onvoldoende kunnen deelnemen aan deze samenleving en/of gebruik kunnen maken van een aantal fundamentele basisrechten.

Wij willen voor iedereen het recht op een menswaardig bestaan waarmaken. Dit veronderstelt dat we werk maken van de effectieve betrokkenheid van groepen met minder behartigde belangen, zowel principieel (vanuit onze visie op democratie, erkenning van rechten, samenleving en burgerschap) als pragmatisch (in functie van de kwaliteit en efficiëntie en effectiviteit van voorgestelde oplossingen), zowel maatschappelijk als beleidsmatig.

Dit betekent ook dat we de effectieve betrokkenheid van de doelgroep bij het realiseren van beide kernopdrachten als uitgangspunt nemen. Dit gebeurt eveneens in onze eigen praktijk: bij de vormgeving, realisatie en evaluatie van de strategische acties wordt de doelgroep betrokken. We doen het niet voor, maar met hen.

AUTONOMOOS HANDELEN

RIMO Limburg kiest er op de eerste plaats voor om aan de kant van maatschappelijk kwetsbare groepen te staan. Dit vergt een zekere graad van autonomie.

PARTNERSCHAPPEN AANGAAN

Onze maatschappelijke opdracht en eigenheid maken het noodzakelijk om samen te werken met anderen aan structurele oplossingen. De situaties van achteruitstelling en uitsluiting zijn immers zulke complexe maatschappelijke problemen, waarvoor oplossingen nooit eenvoudig zijn of in de handen van één actor liggen. Daarom moeten we samenwerken met zowel samenwerkingspartners als oplossingsactoren.

Samenwerkingspartners zijn actoren die aan gelijkaardige oplossingen of doelstellingen als de onze werken. Zij beschikken evenwel niet altijd over de nodige beslissings- of uitvoeringsbevoegdheid voor deze oplossing. Oplossingsactoren hebben wel de bevoegdheid om te beslissen of uit te voeren voor maatschappelijke problemen waar wij aan werken.

INNOVEREN

RIMO Limburg draagt bij aan de verbetering van de maatschappelijke positie en situatie van maatschappelijk kwetsbare groepen, we zoeken hiervoor eveneens naar vernieuwende oplossingen voor nieuwe, nog niet behartigde collectieve problemen. Dit kan onder andere door aangepaste methoden te ontwikkelen, gecorrigeerde maatregelen af te dwingen, ruimte, tijd en middelen te eisen om te experimenteren...

RIMO Limburg beschouwt het dan ook als haar opdracht om innoverend te werken. Het ontwikkelen en uitproberen van nieuwe methodieken en oplossingen, het detecteren van nieuwe groepen en noden en het aangaan van bijzondere samenwerkingsverbanden is een uitdaging die we opnemen en waartoe we actief handelen. Het innovatieve karakter wordt bepaald in relatie tot de context waarin het wordt toegepast: binnen een bestaande context moet het een verbetering of vernieuwing inhouden.

TERRITORIUM

RIMO Limburg bestrijkt heel de provincie Limburg. We monitoren maatschappelijke kwetsbaarheid in heel de provincie en gaan voor zover onze middelen dit toelaten hiermee opbouwgericht aan de slag.

3. OMGEVINGSANALYSE

1. EXTERNE ANALYSE

Maatschappelijke trends in Vlaanderen².

Ondanks de trend van toenemende individualisering toont onderzoek³ aan dat de omgeving bepaalt welk gedragspatroon dominant op de voorgrond treedt. Wij bepalen dus voor een groot deel zelf of we een egoïstische of een solidariteit bevorderende samenleving willen. Volgens het populaire meritocratische model krijgt iedereen loon naar werken: al dan niet succes boeken is afhankelijk van je talenten en je inzet. Wie kan consumeren, telt mee, de rest valt uit de boot. Eenzaamheid is ook een toenemend probleem en vele mensen voelen zich niet goed meer in hun vel, de psychotherapeutische behandelingen nemen toe. Medicatie is een makkelijke oplossing voor de afwijzing van eigen verantwoordelijkheid hierin.

Er is een duidelijke trend van vermaatschappelijking bezig. Dit concept slaat op de verschuiving van overheid naar burger in rollen, taken en verantwoordelijkheden voor de zorg voor zichzelf en de anderen. Bij nood aan zorg moeten mensen in de eerste plaats op zichzelf rekenen, dan op hun naaste omgeving en in laatste instantie op professionele hulp, al dan niet door de overheid georganiseerd. De overheid treedt dus een stuk terug en vraagt een grotere verantwoordelijkheid en solidariteitsgevoel van de burger. Maar willen zorgbehoevenden dit wel? En kunnen/willen burgers deze zorg-rol wel op zich nemen? Dit vraagt een grote verandering in de manier waarop onze huidige economie en arbeid georganiseerd is. Bovendien zijn de gevolgen desastreus voor de zorgafhankelijke en dus per definitie kwetsbare burgers als deze vermaatschappelijking niet goed georganiseerd is. Of als er een onvoldoende groot sociaal netwerk is waarop de overheid rekent. Het zijn net de meest kwetsbaren in onze samenleving die dikwijls over minder zelf-organiserend vermogen en een beperkt sociaal netwerk beschikken.

De digitalisering van de samenleving betekent dat de nieuwe technologieën als standaard beginnen gelden wanneer we ons informeren, communiceren, nieuwe contacten leggen, werken, administratieve handelingen verrichten, ons ontspannen, ... De digitale kloof dreigt dan ook voor wie geen of onvoldoende toegang heeft hiertoe, of niet weet hoe ermee om te gaan. Deze kloof kent daarbij een materiële, sociale en intellectuele dimensie.

Bij sociale participatie gaat het bij OCMW 's meestal om sociale cohesie en actief burgerschap door deelname aan allerlei sociaal-culturele en recreatieve activiteiten. Bij arbeidsparticipatie is de activering minder vrijblijvend. Het ontvangen van sociale bijstand (een leefloon of een budget bv. Om te studeren) staat tegenover een resultaatsverbintenis. OCMW cliënten moeten zich engageren, zijn individueel verantwoordelijk om zichzelf zodanig te versterken dat men zelfstandig aan het maatschappelijk keven kan deelnemen.

Ons sociale zekerheidsstelsel wordt minder collectief en meer restrictief: zowel bij het leefloon als bij een vervangingsinkomen zijn er strenge voorwaarden voor het verkrijgen en het behouden van een bestaansminimum.

² Voornamelijk gebaseerd op de algemene omgevingsanalyse van de sector Samenlevingsopbouw, 2014.

³ Paul Verhaeghe, in het Tijdschrift voor Welzijnswerk, jg. 37 – nr. 333 – juli 2013

Deze uitkeringen staan niet meer voor een tegemoetkoming van de overheid bij het verliezen van je werk of het niet beschikbaar zijn van banen, maar voor een passieve, tijdelijke maatregel waar intense individuele inspanningen tegenover moeten staan. We evolueren van sociale activering naar een “participatiemaatschappij”.

Onze welvaartsstaat komt dus steeds meer onder druk te staan: het draagvlak voor ons systeem van sociale zekerheid komt onder druk door ontwikkelingen als vergrijzing, migratie, financiële crisis, ... Het vorm geven van solidariteit in onze samenleving kan verschillende kanten op: via de staat of privé, universeel of selectief, als investering of als herverdeling. Verschillende maatregelen kunnen een weg zijn naar structurele armoedebestrijding en dit onder andere op het vlak van gezondheid, arbeidsmarkt en inkomen. Werk vormt een belangrijke buffer tegen armoede, maar is geen sluitende bescherming.

Eric Corijn⁴ stelt dat door renovatie van stadscentra en herwaardering van hun commerciële functie er in veel steden weer een middenklasse woont en consumeert. Binnen deze middenklasse zijn er echter grote verschillen: hoger en lager geschoolden, migranten, werklozen, ... die sociaaleconomisch uit de boot vallen bij dit proces van verstedelijking. Het komt er volgens Corijn daarom op aan een inclusief stadsbeleid te voeren waarbij ook de armere buurten actief bij het beleid worden betrokken.

Bovendien bestaat vooral in steden de meerderheid van de bevolking uit mensen met een migratieachtergrond en spreken we van “verkleuring”. Maar eveneens de samenstelling van die bevolkingsgroep is sterk veranderd: leeftijdssegmenten, verhouding mannen/vrouwen, oud/nieuwkomers, afkomst, aantallen per stad, ... De kwantitatieve evolutie, de migratiepatronen en de groeiende diversiteit binnen de diversiteit benoemt Blommaert⁵ met het concept “superdiversiteit”. Dit fenomeen vraagt om een nieuwe organisatie van onze samenleving. De recente Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor⁶ wees immers uit dat 45% van de Vlamingen in een buurt wil wonen met enkel mensen van Belgische herkomst.

Het armoederisico bij mensen van niet-Europese afkomst ligt op 37% tegenover een 12% bij mensen van Belgische origine. Ook de CAW's* merken een stijging van het aantal mensen van niet-Belgische origine aan hun onthalen (21% in 2005, 29% in 2011). Armoede verkleurt dus en door een verschillend behoeft patroon, specifieke drempels en verschillende oorzaken vraagt dit om aangepaste oplossingen. Daarbij ligt de structuur van het onderwijs en de arbeidsmarkt mee aan de grond van de reproductie van sociale ongelijkheden⁷, samen met migratiestatus, familiestructuur, tewerkstelling, inkomen, opleidingsniveau, cultureel kapitaal, gender, discriminatie en de migratiegeschiedenis. Socio-economische oorzaken vragen socio-economische maatregelen, waarvoor helaas weinig politiek draagvlak te vinden is.

Vergrijzing is een wereldfenomeen dat zich ook in België voordoet met Vlaanderen als oudste regio van het land. Globaal kunnen we stellen dat beleidsmatig hierin belangrijk is: aangepaste huisvesting, woonomgeving met sociale contactmogelijkheden, participatieve beleidsontwikkeling in dialoog met àlle ouderen en een detectie van maatschappelijk kwetsbare ouderen. Hierbij verschillen de tendensen en gevolgen van vergrijzing per lokale context en is een wijkgerichte aanpak nodig.

⁴ <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/10/16/n-va-teert-op-antistedelijke-gevoelens-van-randstadbewoners-zeqt-eric-corijn>

⁵ Blommaert, J., Superdiversiteit, in Sampol, 2011/9, p.24-35

⁶ <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/vlaamse-migratie-en-integratiemonitor-2013>

⁷ Dierckx, D. Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2013, 2013.

Hiertegenover staat de trend van ontgroening waarbij er steeds minder jongeren deel uit maken van de bevolking⁸. Tenslotte zien we een afname van het aantal personen per gezin, de zogenaamde gezinsverduunning⁹.

Vlaamse politieke trends en bestuurlijke context¹⁰

Efficiëntie en structureel ingrijpende besparingen staan centraal in het overheidsmanagement. Toch zal op termijn de rol van de overheid verschuiven naar verzelfstandiging van de eigen diensten, naar vormen van publiek-private samenwerking, naar een regie van netwerken van zorg rond cliënten, ... Politici zullen ook meer rekening moeten houden met de expertise en inbreng van hun ambtenaren. Samenwerking over de verschillende gemeenten heen lijkt hierbij onvermijdelijk. Op het gebied van dienstverlening en beleidsvorming wordt netwerking tussen gemeentes dus steeds belangrijker.

In verschillende Europese landen is een trend waar te nemen van vermindering van de vaste achterban van politieke partijen, de zogenaamde volatiliteit van de kiezers. Bovendien is het evenwicht tussen politiek en economie verstoord. De markt bepaalt meer dan de massa (via verkiezingen) de spelregels. De economische en financiële crisis zorgt voor een steeds meer afbrokkelende sociale verzorgingsstaat of met andere woorden er is een toenemende verrechtsing van sociaal-economische thema's. Mensen vertonen hierdoor politiek vluchtgedrag, maar zijn tevens verontwaardigd op zoek naar alternatieven (Indignados, Occupy, New B-bank, ...). Toch kan de overheid haar verantwoordelijkheid niet ontlopen en zal het op zoek moeten gaan naar een goede balans hierin.

De liberalisering en privatisering (cf. Supra) zorgt ervoor dat een grote groep mensen geen aanspraak kan maken op basisvoorzieningen. Echte participatie overstijgt dus het lokale bestuur. Er zijn ook duidelijke verschillen in soorten en praktijken van participatie die bepaald worden door de lokale context. Er is wel een dreiging van meer beheersing door structurele samenwerkingsverbanden en convenanten met en toegenomen professionalisering van lokale overheden.

Met de interne staatshervorming blijven lokale burgers betrokken bij de opmaak van het lokale sociaal beleid. Het wordt wel aan het lokale bestuur over gelaten om de wijze van organisatie van inspraak te organiseren. Hierbij zijn adviesraden de meest gangbare vorm. Dynamisering en creëren van betrokkenheid van niet-georganiseerde actoren en kwetsbare groepen is nochtans een noodzakelijke voorwaarde om een werkelijke en brede participatie vorm te geven. Immers, het lokaal sociaal beleid wordt gevormd door een mengeling van actoren en biedt samen met de veranderingen in het maatschappelijke middenveld (ontzuiling traditionele verenigingen, ad hoc mobilisaties en tegenbewegingen, ...) kansen voor de sector samenlevingsopbouw om voor kwetsbare groepen in aandachtsgebieden op zoek te gaan naar alternatieve praktijken van participatie van onderuit, met nieuwe allianties. Het Gemeentedecreet schept daarenboven de mogelijkheden van budgethouderschap, verzoekschriften, voorstellen van de burger en openbaarheid van gemeenteraads-commissies naast -raden.

Zowel vrijwilligers als professionelen bouwen in de loop der jaren ervaringsdeskundigheid en kennis op door samen te werken in hun wijken. Fysieke ontmoetingsplaatsen zijn belangrijk.

⁸ *Socius, Voorzet omgevingsanalyse, 2008, p.32.*

⁹ http://www.standaard.be/cnt/dmf20111206_130

¹⁰ *Voornamelijk gebaseerd op de algemene omgevingsanalyse van de sector Samenlevingsopbouw, 2014.*

Bewoners zijn hierbij actieve personen die hun individuele toestand kunnen overstijgen om de toestand in aandachtswijken te verbeteren. De wijkgerichte aanpak is daarom een veelbelovende strategie om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Anderzijds is het wijk-overschrijdende netwerk belangrijk om rekening te houden met de verschillende leefwerelden van mensen. Nieuwe mengvormen van praktijken zijn een kans. Maar er zijn ondanks deze evoluties nauwelijks methoden ontwikkeld om naast het meepraten ook het meedoen vorm te geven. In die zin is er sprake van een nieuwe kloof tussen sociaal en politiek burgerschap.

Tegenover het individualisme van de afgelopen twee eeuwen wint nochtans het collectieve terug aan terrein. Nieuwe samenwerkingsverbanden krijgen vorm in het collectief-coöperatief ondernemen waarbij het principe van de wederkerigheid (ik geef iets en verwacht er van de ander iets voor terug) centraal staat. Hierbij is er veel interactie tussen burgerinitiatieven (en bij uitbreiding middenveldorganisaties) met de markt en de overheid wat als hefboom kan werken voor de economie. Daarenboven schept coöperatief ondernemen niet alleen financiële mogelijkheden, maar kan het ook grote meerwaarde leveren op het gebied van duurzame ecologie, samenleven, zinvol werk, creatie van welvaart, solidariteit, ... Allemaal noodzakelijke maatschappelijke veranderingen en uitdagingen waarop dit coöperatief ondernemen met sociaal oogmerk via een participatief proces een antwoord kan bieden. Een goed juridisch kader, voldoende institutionele diversiteit en (soms financiële) ondersteuning zijn voorwaarden om dit potentieel om te zetten in succesvolle initiatieven.

Evoluties in Limburg

Een aantal sociale en demografische evoluties zorgen voor een stijgende kansarmoede in Limburg. Onze provincie vergrijsst in snel tempo: het aantal 65+ 'ers neemt in Limburg met meer dan 30% toe in bepaalde regio's rond Peer, Houthalen-Helchteren en Zonhoven. Bovendien is de vergrijzingsgraad (verhouding tussen actieve bevolking en 65+) de komende 10 jaar het sterkst voorzien in Genk en Houthalen-Helchteren. Daarvan is de toename van alleenwonende 80-plussers een opvallend grote groep in vele Limburgse gemeenten in vergelijking met de rest van Vlaanderen¹¹. We stellen hier vast dat we sinds 2007 in Limburg een stijgend aantal ouderen hebben met een inkomensgarantie of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Door de toename van het totale aantal 65-plussers zien we het aandeel ouderen met een inkomensgarantie binnen deze groep niet toenemen. De armoede-indicator voor ouderen "tegemeetkoming hulp aan bejaarden" toont ons dat we in Limburg in 2013 met 11,9% boven het Vlaamse gemiddelde (8,9%) zaten. Vooral de regio Zuid-Limburg scoort hier hoog met 15,5%¹².

We zien ook dat gezinsverdunding (het aandeel kleinste huishoudens zal oplopen tot meer dan 65% tegen 2030) en een toenemend aantal scheidingen een grotere kans op armoede betekenen. Begin 2013 telt Limburg 19.666 minderjarigen met een alleenstaande ouder, dit is ongeveer 1 op 8 Limburgse minderjarigen. Dat percentage ligt veel hoger in Tongeren (16,8%), Hasselt (16,2%), Leopoldsburg (15,5%), Sint-Truiden (15,2%), Heers (14,4%), Dilsen-Stokkem (14,3%) en Lanaken (13,5%).

Aansluitend bij het feit dat opgroeien in een één-oudergezin het armoederisico verhoogt voor kinderen, stellen we vast dat er in Limburg een substantiële groep van kinderen is voor wie een leven in armoede dreigt. In 2012¹³ gebeurt 1 op de 9 geboorten in Limburg in een kansarm gezin.

¹¹ Studiedienst Vlaamse Regering, 29/01/2015: SVR-projecties v/d bevolking en de huishoudens voor Vlaamse steden en gemeenten 2015-2030.

¹² Armoede in beeld – 2014. Steunpunt Sociale Planning Limburg.

¹³ Deze cijfers van Kind & Gezin verwijzen naar de berekening over 2010, 2011 en 2012. Een geboorte wordt als kansarm geregistreerd als het scoort op minstens 3 van de 6 factoren: laag inkomen, niet of kort geschoolde ouders, onvoldoende ontwikkelingsstimulatie van de kinderen, preciaire arbeidssituatie van de ouders, slechte huisvesting of gezondheidsproblemen bij één van de ouders.

Dit is met +11% een stijging tegenover de +6,6% in 2005. Houthalen-Helchteren (23,8%) en Heusden-Zolder (23,1%) scoren hierbij dubbel zo hoog als het Limburgse gemiddelde. Ook twee andere ex-mijngemeenten Genk (18,2%) en Maasmechelen (16,6%) scoren hoog, samen met Leopoldsburg (15,1%) en Hechtel-Eksel (16,4%).

Vereenzaming en afbrokkelend sociaal weefsel zorgen voor een dikwijls vicieuze cirkel van kansarmoede. De combinatie laaggeschooldheid, laag inkomen en een beperkt of geen sociaal netwerk zorgt immers dikwijls voor een negatieve spiraal in gezinnen met besparen op gezondheidszorg, isolement, depressie, ... dikwijls als gevolg/oorzaak. De zwakste groep van kwetsbaren hebben daarenboven vaker met een veelheid aan erg zware problemen te kampen: dakloosheid, drugsproblematiek, psychische problemen, ... Als organisatie merken we dat deze mensen aan de "onderkant van de maatschappij" dikwijls niet meer terecht kunnen bij organisaties die hier op hun grenzen stoten in de professionele ondersteuning. Daarbij wordt de onderlinge solidariteit binnen deze groep zelf op scherp gesteld. Dit vormt een grote uitdaging voor ons in de toekomst. Zowel in het begeleiden en versterken van onze doelgroep als in het samenwerken in de praktijk en in gedeelde verantwoordelijkheid met strategische partners.

Het aantal en de verschillende vormen van diversiteit van Limburgers van niet-Belgische herkomst neemt almaar toe: 24,44% van de Limburgers is op 1/1/2014 van niet-Belgische herkomst. Op 1/1/2007 was dit 20,68%¹⁴. Diversiteit hoeft op zich geen probleem te zijn, maar nieuwkomers én oudkomers kennen de taal en de sociale voorzieningen dikwijls niet en velen hebben een beperkt kwalitatief sociaal netwerk. Personen met een vreemde herkomst hebben een hoger armoederisico dan autochtone personen, waarbij het armoederisico het hoogst ligt bij personen van Marokkaanse origine: meer dan de helft (54%) heeft een inkomen onder de armoedegrens. Ook bij Oost-Europeanen (36%), personen van Turkse origine (33%) en Zuid-Europeanen (22%) is het risico op armoede groter dan bij autochtone Belgen (12%)¹⁵.

Fenomenen als huwelijksmigratie, discriminatie, racisme en een toename van het aantal scheidingen in allochtone gezinnen verdichten de armoedeproblematiek voor deze doelgroep met specifieke vragen. In combinatie met de hoge werkloosheid en de problematische fysieke en sociale leefbaarheid in bepaalde territoriale aandachtsgebieden, zorgt dit voor verhoogde spanningen in het samenleven, maar eveneens voor een toename in de "gekleurde" armoede. Het feit dat concentratiewijken van etnisch-culturele minderheden blijven bestaan, vraagt daarom onze permanente aandacht.

Het gebrek aan initiatieven voor jongeren en jongvolwassenen is alleen nog maar groter geworden door recente besparingen in het jeugdwerkzorg in verschillende wijken. In combinatie met de beperkte toegang tot de digitale wereld en een groeiende kloof op kennisvlak, is dit alles erg bepalend voor de toekomst van zowel kansarme kinderen als volwassenen.

Maatschappelijke en bestuurlijke trends in Limburg

De huidige maatschappelijke Limburgse context versterkt de gevolgen van een aantal sociaal-demografische trends. De financieel-economische crisis met de vele Limburgse bedrijfssluitingen (Ford en toeleveranciers op kop) zorgt voor hoge Limburgse werkloosheidscijfers¹⁶. Dit weerspiegelt zich in de groep nieuwe (minder dan drie maanden) niet werkende werkzoekenden in januari 2015: 10.097. In Vlaanderen daalde dit aantal tegenover 2014 gemiddeld met -4,3%.

¹⁴ Online databank Steunpunt Sociale Planning Limburg.

¹⁵ Armoede in beeld - 2014. Steunpunt Sociale Planning Limburg.

¹⁶ http://arvastat.vdab.be/arvastat/werkloosheid_results.jsp

Dit is in sterk contrast met de Limburgse stijging van +26,4%. Hiervan zijn de mannen uitschieters met een stijging van +46,9%.

In 2013 telde Limburg totaal gemiddeld 32.363 inwoners die op zoek zijn naar een job. In 2015 is dit gestegen tot 36.164 niet werkende werkzoekenden. Laaggeschoolden zijn hierbij een heel kwetsbare groep op de arbeidsmarkt, zij maken bijna de helft uit van de werklozen. Ook personen van andere etnische origine hebben een lagere werkzaamheidsgraad, met personen van herkomst buiten de Europese unie op kop.

In het licht van het stijgend aantal ouderen is het belangrijk enkele maatschappelijke trends te beklemtonen die het effect van deze demografische evolutie versterken zoals vereenzaming, verdunning sociale samenhang, familiale draagkracht die afneemt, versnippering en “vermarkting” van de ouderenzorg met als gevolg langere wachtlijsten voor het zorgaanbod voor ouderen, de druk die vergroot op mantelzorgers, beperkt aantal vermogenden senioren dat gebruik kan maken van privé­zorg, ...

In Limburg voeden de gebeurtenissen rond radicalisering gevoelens van angst en wantrouwen. De vooroordelen verscherpen en het samenleven in diversiteit komt (nog meer) onder druk. De verharding van de maatschappij met haar strengere regels (GAS-boetes, restrictieve sociale activering, ...), hogere eisen (diploma’s, digitale kennis, ...) en meritocratie (je krijgt wat je verdient) maakt het voor kwetsbare mensen in onze samenleving niet eenvoudiger om aanspraak te maken op haar verschillende grondrechten.

De cijfers rond kansarmoede en werkloosheid en een aantal andere factoren zorgen wel voor een verhoogde aandacht voor armoedebestrijding bij lokale besturen. Nochtans constateren we dat men zich dikwijls laat sturen door de financiële besparingen, het privatiseringsdiscours, korte termijn rendement-denken, drang naar economische groei, ...

Het feit dat de provincie geen bevoegdheden meer heeft op welzijnsgebied na de zesde staats­hervorming kan extra slagkracht betekenen voor het lokale sociale beleid. Toch is er ook hier een bedreiging voor de continuïteit, verdere uitbouw en zelfstandigheid van het sociaal beleid. De organisatie en de kwaliteit van maatschappelijke dienstverlening zal mede afhankelijk zijn van de manier waarop in Limburg de integratie van OCMW’s in de gemeentes vorm krijgt. Bij dit alles stelt zich de discussie over de maatschappelijke functie van het middenveld scherp. Autonomie is een belangrijke voorwaarde om onze onafhankelijke, vertegenwoordigende, ondersteunende, kritische en experimentele rol in de toekomst ten volle te kunnen blijven opnemen en verder ontwikkelen.

Grondrechten onder druk

Het aantal Limburgers dat het moet redden met een inkomen ter hoogte van de wettelijke armoedegrens steeg de laatste 4 jaren met +5%. Een nog betere indicatie van het aantal Limburgers onder de Europese armoedegrens is het aantal dat recht heeft op een voorkeurstarief in de ziekteverzekering: ongeveer 120.000 Limburgers heeft dit recht omdat ze over een relatief laag inkomen beschikt. Bijna 1 op 7 Limburgers (14,1%) is hiermee bestaans­onzeker¹⁷. Limburg krijgt daarom steeds meer middelen uit het gemeentefonds op basis van sociale criteria. Het wordt “sociaal behoeftiger” in 2013. Het aandeel bestaans­onzeker­en ligt veel hoger in de gemeenten Genk (18,6%), Heers (17,4%), Maasmechelen (17,3%), Sint-Truiden (17%), Tongeren (15,9%), Nieuwerkerken (15,5%) en Bilzen (15,2%). Bovendien doet Limburg het slechter dan Vlaanderen (13,3 %) en neemt het aandeel Limburgers onder de Europese armoedegrens sinds 2009 toe.

¹⁷ Steunpunt Sociale Planning Limburg, 26/06/2013: Cijfers in de kijker.

Ook werkenden en mensen uit de middenklasse raken financieel steeds meer in de problemen. Dikwijls zijn schulden hier de oorzaak. In Limburg zijn er 7.268 dossiers collectieve schuldenregeling in juni 2013. Dit aantal komt van 4.088 in 2007¹⁸. Het aantal Limburgers dat omwille van ernstige financiële moeilijkheden beroep moet doen op de procedure van collectieve schuldenregeling stijgt dus sterk: +77% op 7 jaar tijd. Per 1.000 inwoners telt Limburg 8,5 dossiers collectieve schuldenregeling. In 2007 waren er dat nog maar 5.

Onze eigen analyse leert ons dat allerlei diensten, voorzieningen en begeleidingsorganisaties kampen met wachtlijsten. Bovendien stellen we vast dat het aanbod niet altijd aangepast is aan de noden van de kwetsbare doelgroep. Ook voor wat betreft de toegankelijkheid (begrijpelijkheid, bereikbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid, bruikbaarheid) van de dienstverlening is er nog veel verbeteringsmarge: de onoverzichtelijkheid van voorzieningen en de ondoorzichtigheid van de regelgeving komen het sterkst naar voor in onze analyse. Dit alles betekent dat het recht op maatschappelijke dienstverlening niet altijd gevrijwaard kan worden voor kwetsbare groepen.

Bij mensen met een beperkt inkomen vormt het aandeel van het huishoudinkomen dat aan de naakte woonuitgaven (zonder energieonkosten) wordt gespendeerd gemiddeld 45% volgens de budgetstandaard. Op deze zwaar doorwegende uitgave zou de sociale huisvesting een antwoord kunnen bieden. Maar met nog geen 6% van het woningenbestand in Vlaanderen is de sociale huisvestingsector zeer beperkt.

Ongeveer 13.500 Limburgers staan eind 2012 op de wachtlijst voor sociale huisvesting. Tussen 2009 en 2012 steeg het aantal kandidaat-huurders met een vierde. Hoewel het aanbod sociale huisvesting toenam in die periode, kan de groei de stijgende vraag naar betaalbaar wonen niet bijbenen. De wachttijd voor een sociale huurwoning in Limburg loopt op tot bijna 3,5 jaar (1.263 dagen tegenover 1.041 dagen in Vlaanderen¹⁹). Hierdoor zijn deze kwetsbare huurders aangewezen een woning te zoeken op de private huurmarkt. Zij zijn dan ook oververtegenwoordigd op de krappe, dure en discriminerende private huurmarkt en in het segment van woningen van slechte kwaliteit. Het merendeel van de uithuiszettingen is te wijten aan huurachterstand en dit vooral in de privémarkt: het recht op wonen komt sterk in het gedrang door te hoge huurprijzen in verhouding met het beschikbaar budget van deze maatschappelijk kwetsbare personen. Begin 2015 blijkt nu eveneens uit onderzoek²⁰ dat meer dan een vijfde van de verhuurders geen huurders wil van vreemde origine. Ruim een derde van de verhuurders verkiest een andere huurder wanneer deze laatste moet beroep doen op een OCMW waarborg.

Er is in Limburg een nijpend tekort aan standplaatsen voor woonwagenbewoners, opvangplaatsen in de winter voor mensen zonder vast verblijf en daklozen en alternatieve kleinschalige woonvormen die tegemoet komen aan de actuele woonneed. Voor Limburg wees onderzoek²¹ naar dakloosheid uit dat de blinde vlekken voor de tijdelijke winteropvang in onze provincie vooral in Genk, Maasmechelen, Sint-Truiden en Tongeren buiten beeld blijven voor wat betreft dakloosheid. De vraag is waar deze mensen op dat moment terecht komen. Een deel daklozen komen we overdag tegen in onze basisvoorzieningen.

Het aantal daklozen en logements- en kamerbewoners was in 2013 het grootst in het midden van de provincie Limburg, maar het aantal daklozen neemt ook gestaag toe volgens onze ervaring in Sint-Truiden.

¹⁸ Online databank Steunpunt Sociale Planning Limburg.

¹⁹ Armoede in beeld – Limburg 2014. Steunpunt Sociale Planning

²⁰ Grote Woononderzoek, februari 2015. Steunpunt Wonen.

²¹ Nulmeting dak -en thuisloosheid, juni 2014. Steunpunt Welzijn, volksgezondheid en gezin.

In de hele provincie werden 52% van de daklozen/zwervenden in 2013 niet opgevangen binnen het CAW onthaal omwille van capaciteitstekort. Het gaat om een absoluut aantal van 143 mensen²². Dit cijfermatige gegeven is dan nog een onderschatting.

Energiebeleid en woonbeleid staan tenslotte nog te ver van elkaar. Energiebesparende investeringen zijn immers slechts zinvol als ze gecombineerd zijn met investeringen in de structurele kwaliteit van woningen. Voor wat betreft het recht op energie stellen we vast dat er geen kwaliteitseisen zijn aan de werking van het Lokale Advies Comité (LAC) en er ook een controle ontbreekt. OCMW's geven de werking naar eigen visie vorm met weinig eenduidige besluitvorming en betrokkenheid van de doelgroep en verschillende (hulpverlenings-)visies als gevolg. Volledige afsluiting blijft daarbij nog steeds mogelijk in een aantal gevallen.

Overheidsstimuli voor wonen en energie komen vooral terecht bij gezinnen die het al relatief goed hebben. Maatschappelijk kwetsbare gezinnen ondervinden een aantal drempels hierin: technische, administratieve en informatieve (veel administratie, doolhof van steunmaatregelen), financiële (financieel inzicht in offertes, onvoldoende middelen voor prefinanciering), sociale, ...

Scholing kan het armoederisico beperken. Het risicopercentage op armoede ligt bij personen met een diploma hoger onderwijs meer dan 4 keer lager dan dat van personen met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs. Meer dan de helft van de kinderen die opgroeien in een gezin waar geen van de ouders een diploma lager secundair onderwijs heeft, krijgt af te rekenen met inkomensarmoede²³. De kans dat deze kinderen op hun beurt in de armoede terecht komen, is groot. Er is immers een verband tussen het vroegtijdig schoolverlaten²⁴ en het onderwijsniveau van de ouders. Van de ouders die in 2009 het diploma van ten hoogste lager secundair onderwijs hadden, is 28,6% van de kinderen laaggeschoold (t.o.v. 6,2% van bij ouders die hoger onderwijs genoten hebben²⁵). Bovendien lopen kinderen van laaggeschoolde ouders een beduidend hoger risico op schoolse vertraging²⁶.

Scholen zijn zeer autonoom in de uitbouw en de werking van hun voorziening. Dit weerspiegelt zich vooral in lokaal erg verschillende schoolreglementen en aanmeldingsprocedures. Maatschappelijk kwetsbare ouders zijn hier echter niet mee vertrouwd en hun betrokkenheid op de school en het bredere gebeuren daarrond is dikwijls beperkt. Schoolkosten blijven daarenboven stijgen met enkel voor het lager onderwijs een maximumfactuur. De inzet van SES en GOK-middelen zijn vrij te bepalen, alsook de concrete invulling van het lestijdenpakket om lesambten te organiseren. Dit kan positief zijn, als het op een voor de ouders transparante manier gebeurt. Capaciteitsproblemen blijven nog steeds groot. Tenslotte werkt het Belgisch onderwijssysteem niet zo meritocratisch als het zich voordoet: aanbieden van studiekeuze op jonge leeftijd leidt tot bijkomende onderwijsongelijkheden en ook studieadvies gebeurt gekleurd.

Onderwijs is nochtans een belangrijke hefboom om uit de armoede te geraken. Door kennis en vaardigheden op te doen, worden de risico's op sociale uitsluiting verkleind. Uit recente VDAB cijfers blijkt dat een diploma de beste garantie is voor een job. Hooggeschoolde jongeren blijven het minst lang werkloos: 95% is binnen het jaar aan het werk.²⁷

²² Cijfersverslag CAW Limburg, april 2014.

²³ Bron: Vlaamse armoedemonitor 2013.

²⁴ Het niet behalen van een diploma hoger secundair onderwijs en geen enkele vorm van onderwijs meer volgen.

²⁵ http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_onderwijs.htm

²⁶ De vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar. Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven, maar kan ook veroorzaakt worden door ziekte, atypische studieovergangen, enz...

²⁷ Hlde Baerten, directeur Arbeidsmarktbeheer VDAB Limburg, geciteerd in het Belang van Limburg, 6/2/2014, p.3.

Helaas liggen de cijfers van ongekwalificeerde uitstroom²⁸ erg hoog in Vlaanderen. Het Limburgse onderwijs scoort hierbij nog slechter dan Vlaanderen met 34,5% tegenover 31%²⁹.

Het aantal leerlingen in de B-stroom ligt relatief hoog in een aantal Limburgse gemeenten: Maasmechelen 26,7%, Heusden-Zolder 22,1%, Genk 21,1%, Houthalen-Helchteren 20,8% en Leopoldsburg 20,3%. Deze gemeentes scoren ook het laagst als het gaat over aantal doorstromers naar het hoger onderwijs. Hier kent Limburg nog steeds een grote achterstand tegenover Vlaanderen. Dit resulteert in minder afgestudeerden. Enkel Noord-Limburg zit op het niveau van Vlaanderen (9,2%) in het academiejaar 2007-2008³⁰.

Werk is ongetwijfeld één van de belangrijkste manieren om uit de armoede te geraken. Daarnaast heeft het een aantal andere belangrijke functies: het geeft een zekere status, bepaalt mee de identiteit, geeft zin aan het bestaan, enz. Niet iedereen vindt echter aansluiting bij de arbeidsmarkt. Een diploma is zoals we al eerder stelden de beste garantie op werk. Maar niet alleen het gebrek aan een diploma, ook een aantal andere drempels voor het kunnen zoeken, vinden en houden van werk zijn problematisch in Limburg. Zo is er een tekort aan occasionele kinderopvang: Limburg heeft in 2013 slechts 33 plaatsen per 100 kinderen, de minst goede positie in heel Vlaanderen³¹. Nog enkele andere oorzaken zijn gebrek aan vaardigheden (taal, aanpassingsvermogen, technisch, digitaal, beperkte of geen opleiding, ...), langdurige werkloosheid, slachtoffer zijn van discriminatie, te oud/te jong/te ziek zijn, te ver van de arbeidsmarkt staan (oudere vrouwen die nog nooit gewerkt hebben, mensen met ernstige psychische aandoeningen, ...), werkloosheidsval, beperkte mobiliteit, te weinig informatie over mogelijke bijscholing, gebrek aan betaalbare en toegankelijke kinderopvang, beperkt sociaal netwerk, ...

Participatie aan sociale, culturele, educatieve, gemeenschapsvormende, maatschappelijk activerende, sportieve, ontspannende, ... activiteiten is bij uitstek belangrijk voor mensen die achtergesteld of kwetsbaar zijn. Laagdrempelige momenten kunnen immers de motor zijn van een belangrijk versterkingsproces bij mensen die geen of weinig vertrouwen hebben in de maatschappij en haar diensten en organisaties. Nochtans stellen we vast dat het niet evident is om drempelverlagende maatregelen te ontwikkelen of behouden: er zijn nog te veel gemeentes waar vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede helemaal niet op de politieke agenda staat (wegens te weinig middelen of politieke interesse). Vele drempels zoals informatie, financiën, mobiliteit, weinig affiniteit met aanbod, statusverlegenheid, ... blijven daarom een deelname voor maatschappelijk kwetsbaren in de weg staan. Het is nochtans op deze activiteiten dat mensen de kans krijgen een uitgebreider netwerk te leren kennen, hun zorgen te vergeten, andere gewoontes en gebruiken leren kennen, ...

In België beschikt nagenoeg iedereen over een gezondheidszorgverzekering en worden er bijzondere inspanningen gedaan om de terugbetaling te verbeteren voor kwetsbare groepen. Toch moeten ook in Limburg steeds meer gezinnen gezondheidszorgen uitstellen omwille van financiële redenen. Naast deze financiële drempel vormen de onduidelijke regels en het vele papierwerk een belangrijke informatieve en administratieve drempel. Niet-transparante regelgeving en administratieve verplichtingen maken het voor kansarmen moeilijk om hun recht op betaalbare gezondheidszorg te doen gelden.

²⁸ Jongeren die 1 jaar na het verlaten van de school nog ingeschreven staan als werkzoekende bij de VDAB.

²⁹ Infopunt TKO², 5/02/2015, CVLN vzw.

³⁰ Online databank Steunpunt Sociale Planning Limburg.

³¹ Kind & Gezin

De toenemende ontoegankelijkheid van de gezondheidszorg is eveneens een niet te verwaarlozen evolutie. Daarenboven komt gezondheidszorgbeleid niet op een participatieve manier tot stand waardoor de context waarin kansarme mensen leven weinig tot niet aan bod komt. Schaamte (meestal ten opzichte van de gezondheidsverlener) speelt daarom dikwijls een rol in het uitstellen/niet opnemen van gezondheidszorg. Gezondheid is dus niet vanzelfsprekend voor mensen in armoede die te weinig geld hebben om voeding te kopen, te sporten, ... Zeker voor voeding liggen er nog belangrijke opportuniteiten om innovatief, emancipatorisch en participatief mee aan de slag te gaan met maatschappelijk kwetsbare groepen. Ook de Limburgse bedrijfswereld staat hier positief tegenover waardoor er kansen liggen voor structurele samenwerking in de toekomst. Alleszins zorgen nu de slechte en soms zelfs onveilige woon-en werkomstandigheden van armeren vaak voor een vicieuze cirkel van leven in armoede en ongezondheid.

Bij bovenstaande Limburgse analyse valt op dat er op bepaalde plaatsen concentraties zijn van cijfers die indicatoren zijn van achterstelling en uitsluiting. We vinden ze vooral terug op de oost-west-as van onze provincie. Het gaat hier om de voormalige mijngemeenten en hun aangrenzende gemeenten. Maar meer verspreid komen achtergestelde buurten eveneens in ander regio's voor, vnl. in de sociale woonwijken. Deze territoriale aandachtsgebieden vragen daarom een specifieke aanpak.

Tenslotte stellen we in kleine geïsoleerde dorpskernen van het platteland armoede vast die vaak verborgen blijft en die eveneens een specifieke aanpak vraagt. Deze problematiek vinden we vooral terug in Zuid-Limburg en in mindere mate ook in het Noorden en het Maasland. Hier lopen bepaalde categorieën risico: ouderen, alleenstaanden boven de 64 jaar, eenoudergezinnen en vrouwen worden er meer getroffen door armoede. Vooral inkomensverlies, gezondheidsproblemen,³² vervoersarmoede en vervoersafhankelijkheid³³, terugtrekkende diensten, voorzieningen en buurtwinkels, oudere, onaangepaste en oncomfortabele woningen, ... zijn er grote problemen.

³² *Synthese rapport stedelijke en plattelandsarmoede. Marissal, P., May, X. en Mesa Lombillo, D., 2013*

³³ *Rapport Armoede en sociale uitsluiting op het platteland. Samenlevingsopbouw Vlaanderen, 2011.*

2. INTERNE ANALYSE

Op basis van een uitgebreide interne analyse van RIMO Limburg bij doelgroep, bestuur, personeel en partners brengen we onze mogelijkheden en beperkingen in beeld:

<p>Sterktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participatieve manier van werken met de doelgroep - Ontmoetingsplaatsen zijn een sterke basis - Inhoudelijke verscheidenheid en territoriale spreiding projecten - Sterk lokaal netwerk en bijhorende samenwerkingsverbanden - Personeelsorganisatie (leer- en kwaliteitsbeleid personeel) - Door decretale financiering autonomie t.o.v. lokale actoren en vrijheid uitvoeren politieke kernopdracht - In kunnen spelen op bepaalde niches (platteland, woonwagewoners, ...) - We bereiken de meest kwetsbaren in Limburg 	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onze expertise/coaching wordt gevraagd om sociaal en participatief beleid-corrigerend te werken - Onderwijsopbouwwerk - Evoluties decreet sociaal wonen - Aandacht voor (kinder)armoede - Proactief werken vindt ingang (lokaal beleid en sector) - Solidariteit partners in het veld (strategische lokale samenwerking): samenwerking leidt tot wederzijdse verrijking - Kwaliteitsverbetering organisatie door loopbaanontwikkeling personeel en kennis delen hierrond binnen sector - Opbouwwerk en sociaal weefsel worden in de toekomst nog belangrijker
<p>Zwaktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meetbare doelstellingen die participatief opgesteld zijn - Sterke lokale netwerken zijn soms persoonsgebonden en afhankelijk van partners - Interne en externe (standpunt innames en duidelijke profilering) communicatie kan beter - Milieubewust en duurzaam beleid - Te veel hooi op de vork door te weinig focus soms - RIMO als organisatie relatief onbekend bij de doelgroep - Nog te weinig ervaringsuitwisseling en samenwerking met strategische partners (openheid/vertrouwen en gedeelde visie zijn noodzakelijke voorwaardes hiervoor) - Soms te weinig gericht op samenwerking met oplossingsactoren 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Te weinig tijd voor diepgang en uitbouwen tweede lijnswerk - Basiswerking verzekeren en versterken in besparingstijden - Verwachtingen individuen versus groepswerk - Afbrokkelende dienstverlening OCMW's door besparingen - Problematiek van de doelgroep wordt steeds complexer - Steeds grotere gekleurde armoede - Gebrek aan lange termijn visie bij sommige lokale overheden - Integratie OCMW-gemeente

3. ANALYSE PARTNERS

In wat volgt analyseren we de voor ons belangrijkste Limburgse organisaties en verenigingen die actief zijn in onze omgeving. Verschillende van hen zijn immers op hetzelfde terrein als RIMO Limburg actief of hebben dezelfde doelgroep voor ogen. Deze analyse is dan ook belangrijk in het opzetten van samenwerkingsverbanden over de verschillende sectoren heen om op die manier onze slagkracht te verhogen.

Onderstaande analyse is geen exhaustieve opsomming van de diversiteit aan partners waar we lokaal mee samenwerken. We vinden het belangrijk om onze partnerschappen in de toekomst uit te breiden en te intensiveren met bijvoorbeeld het ingebouwd maatschappelijk werk, de justitiehuisen, ziekenfondsen, ... We nemen het "samenwerken in partnerschappen" daarom op als een aparte interne transversale strategische actie voor de komende jaren.

Buurtwerk en opbouwwerk door lokale besturen

Een beperkt aantal lokale besturen (Lommel, Maaseik, Maasmechelen...) organiseert rechtstreeks of onrechtstreeks zelf het buurt- en opbouwwerk. RIMO Limburg biedt hier vormen van ondersteuning en samenwerking aan op vraag. Zo coachten we gedurende bijna twee jaar de wijkwerkers in Hasselt voor de dienst Wijkmanagement en deden we de procesbegeleiding en de opmaak van een actieplan voor de wijk Ter Hilst.

Centrum Algemeen Welzijnswerk Limburg (CAW Limburg)

In Limburg zijn CAW 't Verschil en CAW Sonar in 2012 gefusioneerd tot CAW Limburg. Het hulpaanbod in de lokale CAW's is erg divers: Individuele psychologische begeleiding, relatiebegeleiding, opvoedingsondersteuning, echtscheidingsbemiddeling, budgetbegeleiding of schuldbemiddeling, tijdelijk verblijf in een vluchthuis, crisisopvang of opvang voor mannen, vrouwen of gezinnen, ... Iedereen kan terecht bij een CAW met bijna elke vraag over welzijn. Het CAW helpt met informatie, advies, opvang, praktische hulp, crisishulp en begeleiding.

Samenwerking met het CAW komt het meeste tot stand bij concrete projecten in het werkveld.

Zo werd er bijvoorbeeld rond Wonen-Welzijn in Genk overlegd en een gezamenlijke nota opgesteld t.a.v. het lokale bestuur. In Leopoldsburg en Maasmechelen werkten we nauw samen met het CAW en het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) om de drempels naar de geestelijke gezondheidszorg weg te werken. In Sint-Truiden is er een gezamenlijk project rond toegankelijkheid opgezet met het CAW.

We willen nog meer aanvullend werken in projecten. Ons groepsmatig werk kan aanvullend en versterkend werken naast de individuele begeleiding van het CAW. Er kan meer toeleiding gebeuren van maatschappelijk kwetsbare mensen naar het CAW en omgekeerd. Tenslotte neemt RIMO Limburg een rol op voor wat betreft de versterking van de toegankelijkheid van deze hulpverlening op de eerste lijn. Bij de evaluatie van het huidige meerjarenplan en de opmaak van de omgevingsanalyse werd het CAW alvast betrokken. Omgekeerd heeft RIMO Limburg input gegeven bij de opmaak van nieuwe beleidslijnen van het CAW op het provinciaal algemeen welzijnsoverleg. Er vindt tenslotte regelmatig overleg plaats tussen de verschillende werkbare niveaus van onze organisaties.

CAW Limburg is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van RIMO Limburg en vice versa. We Beiden maken deel uit van het structureel provinciaal welzijnsoverleg (PAWL).

Jeugdwerk

Groep INTRO en **Arktos** werken op de eerste lijn en hebben een aanbod voor jongeren in achtergestelde buurten. De projecten zijn gericht op het versterken van sociale vaardigheden, onderwijs, arbeidsattitudes, vrije tijd, ... Hoofdactiviteiten zijn vormen, ondersteunen en signaleren. Arktos is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van RIMO Limburg.

Het **Centrum voor Maatschappelijke Gelijkheid en Jongeren (CMGJ)** is het Limburgs steunpunt voor maatschappelijke kwetsbaarheid bij kinderen en jongeren. Zij bieden op de 2de lijn vorming en ondersteuning aan alle organisaties, diensten en overheden in Limburg die met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren werken.

Limburgs Steunpunt Straathoekwerk (LISS) is vooral actief in het laagdrempelig aanwezig zijn op straat voor een gedeeltelijk gemeenschappelijke doelgroep van maatschappelijk kwetsbaren die tussen de mazen van het net glippen en dikwijls geen aansluiting bij het reguliere aanbod vinden. We komen er vooral in het werkveld mee in contact. RIMO Limburg is ook vertegenwoordigd in de Raad van Bestuur van het LISS.

In het werkveld zijn er verschillende intensieve samenwerkingen met het plaatselijke jeugdwelzijnswerk. Vb. Meulenberg, Waterschei, ...

Lokaal Sociaal Beleid

Het lokaal sociaal beleid is het resultaat van de acties die OCMW, gemeente, andere overheden, semi-publieke, private en privé organisaties ondernemen om de sociale grondrechten voor iedereen te realiseren. De lokale sociale beleidsplannen bevatten dan ook dikwijls maatregelen die op één of andere manier aansluiten bij de doelgroepen en de opdrachten van RIMO Limburg. Enkele lokale besturen zijn vertegenwoordigd in de beleidsorganen van RIMO Limburg.

Minderhedensector

Sinds 2015 hoort het **Provinciaal Integratiecentrum (PRIC)** Limburg bij het Extern Verzelfstandigd Agentschap Integratie en Inburgering. Het Agentschap ondersteunt het Vlaams integratiebeleid. Je vindt in de antenne van het Agentschap in Limburg alle diensten voor integratie, inburgering, sociaal tolken en vertalen. Voor een goede opvang en begeleiding van nieuwkomers werken ze in Limburg samen met Inburgering Limburg en het Huis van het Nederlands.

Er zijn 12 **lokale integratiediensten (LID's)** in Limburg. Zij voeren het integratie- en inburgeringsbeleid uit op het gemeentelijk niveau. Er is een LID in elk van de 5 mijngemeenten: Beringen, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Genk en Maasmechelen. De 7 andere LID's vind je in Ham, Hasselt, Maaseik, Lommel, Dilsen-Stokkem, Leopoldsburg en Sint-Truiden.

De samenwerking tussen samenlevingsopbouw en de minderhedensector (PRIC, LID) is er in verschillende projecten. Er is een vertegenwoordiging van het PRIC in de algemene vergadering van RIMO Limburg. RIMO Limburg is vertegenwoordigd in de Limburgse Integratieraad.

Provincie Limburg

De provincie Limburg is een belangrijke speler op de tweede lijn. Via het Steunpunt Sociale Planning worden permanent gegevens verzameld en ter beschikking gesteld. RIMO Limburg werkt hier actief aan mee.

Via jaarlijkse convenanten³⁴ is de provincie Limburg een belangrijke opdrachtgever voor RIMO Limburg. We brengen regelmatig onze expertise en ervaring in op verschillende overlegplatforms zoals Samenwerking Psychiatrische Initiatieven Limburg (SPIL) en Stuurgroep Opmaak Lokale Ontwikkelingsstrategie Leader, Provinciaal Managementcomité PDPO, ...

RIMO Limburg heeft met de provincie een gestructureerd overleg. De provincie Limburg is statutair vertegenwoordigd in de beleidsorganen van RIMO Limburg.

Sector Samenlevingsopbouw

De sector Samenlevingsopbouw is een belangrijke partner. We delen onze visie over de strijd tegen achterstelling en uitsluiting van maatschappelijk kwetsbaren. We gebruiken ook een gemeenschappelijk referentiekader.

RIMO Limburg maakt deel uit van de beleidsgroep, partners in Vorming, werkgroep registratie, werkgroep kwaliteitszorg, sectoroverleg Ieders stem telt, sectoroverleg wonen, sectoroverleg onderwijs, sectoroverleg Werken in aandachtsgebieden, sectoroverleg Maatschappelijke dienstverlening, werkgroep Communicatie, werkgroep ordeningskader, werkgroep Onderzoek en Methodiekontwikkeling, werkgroep Lokaal proactief kader, raad van bestuur Samenlevingsopbouw Vlaanderen. We werken mee aan het gezamenlijk toekomsttraject met als doel een meer krachtdadige sector Samenlevingsopbouw.

Sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden³⁵

In Limburg zijn er 6 erkende sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden actief die erkend zijn: Acli Vlaanderen, AIF+ (Actieve Interculturele Federatie), Internationaal Comité, TUB (Turkse Unie van België), UTV (Unie van Turkse Verenigingen) en Federatie Wereldvrouwen. Deze verenigingen zijn netwerken van zelforganisaties van vrijwilligers. Ook zelf draaien ze in hoofdzaak op de inzet van vrijwilligers. Ze programmeren en organiseren sociaal-culturele activiteiten voor hun leden en voor andere geïnteresseerden. Dit gebeurt steeds met de focus op etnisch-culturele minderheden.

STEBO

Stebo is in Limburg actief zowel op het terrein van het buurtopbouwwerk als op het vlak van wonen (renovatiebegeleidingen), energie en tewerkstelling. In Genk en Houthalen-Helchteren werd de voorbije jaren samengewerkt in het kader van het stedelijk buurtopbouwwerk. Regelmatig werd er ook meegewerkt aan tweedelijnsactiviteiten.

Verenigingen waar armen het woord nemen

In Limburg hebben een aantal mensen die in armoede leven zich verenigd in 'verenigingen waar armen het woord nemen'. Limburg telt 7 erkende en 4 niet-erkende verenigingen, daarnaast bestaan er nog tal van zelforganisaties. Een aantal verenigingen zijn gegroeid uit projecten van RIMO Limburg, maar er zijn ook verenigingen die zelf georganiseerd zijn.

³⁴ RIMO Limburg heeft een convenant in het kader van de algemene werking en anderzijds voor de ondersteuning van het Trefpunt Armoede.

³⁵ Dit is de officiële benaming voor wat in de sociale en integratiesector gangbaar bekend staat als "migrantenfederaties".

Hun werking vertrekt vanuit de ervaringen van mensen in armoede. In dialoog met hen komen voorstellen tot stand die leiden tot maatschappelijke veranderingen. De voorwaarden om erkend te worden als vereniging bieden heel wat raakvlakken met samenlevingsopbouw. RIMO Limburg geeft ondersteuning op maat aan de verenigingen om tegemoet te komen aan de erkenningscriteria. Op dit moment krijgt Ons Centrum uit Leopoldsburg onze ondersteuning om erkend te worden. Daarnaast bieden we directe ondersteuning aan SOMA in Maasmechelen, OnderOns in Sint-Truiden en De nieuwe Volksbond in Tongeren.

In 2010 richtte RIMO Limburg in samenwerking met de provincie Limburg het Trefpunt Armoede op om Limburgse armoedeverenigingen extra te ondersteunen. Het Trefpunt vormde een antwoord op de vraag van Limburgse armoedeverenigingen om bovenlokaal samen te werken om de dynamiek van armoedebestrijding te versterken.

Het Trefpunt Armoede versterkt mensen in armoede en armoedeverenigingen. Het bundelt de krachten om armoede te bestrijden en bouwt een sterk netwerk van armoedeverenigingen en partners uit. Het neemt standpunten in en formuleert adviezen.

Bij de evaluatie van het huidige meerjarenplan en de opmaak van de omgevingsanalyse werd het Trefpunt Armoede betrokken.

Zowel qua doelgroep, doelstelling als werkwijze zijn er verschillende overeenkomsten met RIMO Limburg. Samenwerken om de uitsluiting en de achterstelling van maatschappelijk kwetsbaren van mensen van andere etnische origine tegen te gaan, is bijgevolg aangewezen. In verschillende projecten gebeurt dit nu al. Ook op provinciaal niveau zijn er samenwerkingsafspraken. Enerzijds in het kader van de strijd tegen onderbescherming en anderzijds voor de uitbouw van een sociaal distributieplatform met specifieke aandacht voor etnisch-culturele minderheden. In de toekomst kunnen we deze samenwerking in het kader van de concretisering van een aantal doelstellingen op strategisch actieniveau nog intensifiëren.

4. THEMA'S 2016-2020

4.1 EXTERNE SD 1: ER IS EEN MAATSCHAPPELIJKE VERSTERKING VAN KWETSBARE BEWONERS IN TERRITORIALE AANDACHTSGEBIEDEN

4.1.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE

Uit de cijfers van onze omgevingsanalyse en onze eigen praktijkervaring blijkt dat in bepaalde territoriale aandachtsgebieden nog steeds een concentratie van problemen voorkomt die maatschappelijke kwetsbaarheid en achteruitstelling bestendigt en zelfs vergroot: lage inkomens, hoge werkloosheidscijfers, groot bewonersverloop, overlast van jongeren, onveiligheidsgevoelens, De stijgende vergrijzingsgraad, gezinsverdunding, complexiteit van diversiteit, discriminatie, afbrokkeling sociaal weefsel, ... zijn trends die deze concentratie van achterstelling in territoriale aandachtsgebieden nog vergroten.

Maatschappelijke kwetsbaarheid wordt veroorzaakt door een veelheid van factoren in de territoriale, economische, sociale en/of demografische context die elkaar dikwijls versterken. Maatschappelijk kwetsbaren kunnen in deze territoriale aandachtsgebieden onvoldoende beroep doen op een toegankelijk en kwaliteitsvol aanbod om hun sociale grondrechten te bewerkstelligen. Ook de sociale cohesie in de buurten staat sterk onder druk. Daarnaast hebben ook het fysieke samenleven en het beheer van de eigen leefomgeving een grote invloed op het maatschappelijke versterkingsproces van bewoners.

Voor lokale besturen is werken in territoriale aandachtsgebieden een manier om in te zetten op concentraties van armoede. Hiervoor doen ze beroep op RIMO Limburg omwille van onze jarenlange ervaring en expertise op dat vlak. Het tegengaan van deze structurele maatschappelijke kwetsbaarheid en achterstelling is bij uitstek nodig in de voormalige mijn gemeentes en een aantal andere Limburgse gemeentes. Een brede analyse van de grondrechten en de noden en de krachten van de bewoners en de buurt is hier dan ook noodzakelijk. Maatschappelijke versterking van de bewoners kan alleen maar vanuit de krachten van de mensen en de buurt zelf groeien. Op deze manier kunnen we participatief structurele oplossingen aandragen en uitwerken. Het aanspraak maken op de sociale grondrechten is hier het uitgangspunt en de focus van de RIMO Limburg. Daar waar in een territoriaal aandachtsgebied een grondrecht rond wonen, maatschappelijke dienstverlening of onderwijs voldoende naar boven komt, krijgt dit in een aparte strategische actie vorm onder de desbetreffende strategische en operationele doelstelling.

De inzet van RIMO Limburg heeft tot effect dat:

1. De kloof tot de grondrechten van kwetsbare bewoners kleiner is geworden;
2. Het territoriale aandachtsgebied structureel verbeterd is met betrekking tot de behoeften van haar bewoners;
3. Bewoners versterkt zijn in het opnemen van hun rechten;
4. Bewoners een sociaal netwerk hebben waarop ze kunnen rekenen;
5. Het solidair samenleven van bewoners is vergroot.

4.1.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. OD1: De grondrechten van kwetsbare bewoners zijn beter toegankelijk door een aangepast aanbod

- Het aanbod met betrekking tot grondrechten is beter aangepast aan de noden en behoeften van de kwetsbare bewoners (ook als het daarvoor onbestaande was).
- Er zijn processen van beleidsbeïnvloeding op gang gebracht met bewoners en aanbodverstrekkers rond grondrechten die door analyse van het territoriaal aandachtsgebied zijn komen bovendrijven.
- De bewoners zijn versterkt als opstap naar verwezenlijking van de grondrechten.
- Er zijn flankerende initiatieven als opstap voor de realisatie van grondrechten.

2. OD 2: Bewoners voelen zich thuis in hun woonomgeving

- Bewoners zijn vertrouwd met de gebruikers van publieke ruimtes die als ontmoetingsplaatsen dienen.
- Bewoners zetten zich vrijwillig in voor de opstart, planning, organisatie en/of uitvoering van initiatieven rond solidair samenleven.
- Bewoners ontdekken elkaars gemeenschappelijkheden en verschillen en zien beiden als een kans tot leren/verrijking.
- Bewoners hebben een kwalitatief netwerk.

3. OD 3: De leefomgeving krijgt vorm en wordt beheerd met en door bewoners

- Bewoners kennen en maken gebruik van participatieprocedures rond leefomgeving.
- Bewoners zijn gestimuleerd en versterkt om in te staan voor het vormgeven van hun eigen leefomgeving.
- Bewoners maken gemeenschappelijk gedragen voorstellen over veranderingen in de leefomgeving over aan het beleid.
- Bewoners nemen verantwoordelijkheid op voor het beheer van hun eigen leefomgeving.
- Het beleid betreft bewoners in de verschillende fases van het besluitvormingsproces bij het vormgeven van hun buurt en dit is op structurele wijze verankerd voor de toekomst (raadplegen, informeren, vorm geven, ...).
- De leefomgeving is op een participatieve manier aangepast aan de wensen van de bewoners.

4.1.3 STRATEGISCHE ACTIES

Alle onderstaande strategische acties voeren in de loop van het meerjarenplan alle operationele doelstellingen uit:

KOLDERBOS EN D'IERD IN GENK

MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN

PASPOEL IN TONGEREN

DE POSTHOORN IN BERINGEN

STEENVELD IN BERINGEN

TERMIEN IN GENK

TUINWIJK IN BERINGEN-MIJN

VLAKVELD IN GENK

WATERSCHEI IN GENK

WIJERDIJK IN BERINGEN

WINTERSLAG IN GENK

KOLDERBOS EN D'IERD IN GENK

Kolderbos is een multiculturele, sociale woonwijk in de bosrijke omgeving ten zuiden van Genk centrum. Het gezicht van de wijk wordt bepaald door 74 appartementsblokken. Daarnaast zijn er in de buurt een 400-tal gezinswoningen. Kolderbos telt om en bij de 3000 Genkenaars. D'Ierd is een kleiner wijkje tussen Kolderbos en Vlakveld. 98 Woningen vertegenwoordigen een 300-tal bewoners. Het buurtwerk van RIMO Limburg heeft sinds 2003 zijn stek in het wijkcentrum in de Priesterhaagstraat.

In beide wijken is er weinig sociale samenhang en treedt er vereenzaming op. Kolderbos kent weliswaar een rijk verenigingsleven, maar de onderlinge interculturele contacten zijn beperkt en sommige bewoners vinden geen aansluiting bij het verenigingsleven. Daarnaast is er een groot verloop waardoor de bewoners minder betrokken zijn bij de buurt. Ook de kennis van het Nederlands is soms erg beperkt.

Het buurtwerk wil de leefbaarheid en het samenleven in Kolderbos en d'Ierd verbeteren. Het wil de sociale samenhang en het intercultureel leven in de wijk versterken zodat er een verhoogde wijkbinding en een versterkte communicatie tussen de lokale actoren tot stand komen. Het buurtwerk werkt nauw samen met verenigingen.

Het buurtwerk heeft het wijkcentrum uitgebouwd tot een open huis voor de bewoners en een pleisterplaats voor tal van buurtinitiatieven. Bewoners kunnen er terecht met allerlei vragen of voorstellen. Het buurtwerk legt ook contacten bij de mensen thuis. Een luisterend oor bieden, en meteen de vinger aan de pols houden over wat er leeft in de straat. Zowel uit de huisbezoeken als de straatcontacten in de zomer komen er allerlei signalen van de bewoners. Daarmee gaan we aan de slag t.a.v. de relevante actoren.

Daarnaast willen we de bewoners versterken en ondersteunen om deel te kunnen nemen aan de samenleving. Hiertoe zet het buurtwerk in op vorming aanbieden, digitale kloof verkleinen, gezondheidsactiviteiten organiseren, taalkennis verbeteren, Bij wijk-gebonden beleidsmaatregelen stimuleren we inspraak en betrokkenheid van bewoners.

Samenwerkingspartners: Diensten van de stad Genk, CAW, OCMW, plaatselijk jeugdwerkzorg, Centrum voor Basiseducatie Limino, parochiale verenigingen, de school, Bloso, etc.

Timing: 1/7/2003 – 31/12/2019

MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN

Meulenberg in Houthalen-Helchteren is een groene, multiculturele tuinwijk. Een deel van de 1.000 woningen heeft het typische uitzicht van een voormalige mijn-cité, de overige zijn later als sociale woningen bijgebouwd. De helft van de huizen wordt verhuurd door sociale huisvestingsmaatschappij Kempisch Tehuis. De ruim 3.000 bewoners kennen een diverse afkomst. Meulenberg is bovendien een wijk met een hoge concentratie (90%) van buurtbewoners met een andere afkomst (Turks, Marokkaans, Italiaans, Grieks, ...).

Een groot aantal inwoners van Meulenberg kampt er met situaties van achterstelling en uitsluiting en de sociale grondrechten worden bedreigd (wonen, participatie, dienstverlening, cultuur en vrije tijd). De inwoners zijn voornamelijk laaggeschoold en het aantal geboorten in kansarme gezinnen ligt zeer hoog. Meulenberg kent een uitgebreid verenigingsleven, maar toch leven de verschillende bevolkingsgroepen op eilandjes naast elkaar. Er is een behoorlijke groep senioren die dreigt te vereenzamen en jongeren vinden geen aansluiting met het reguliere aanbod, ze hangen rond en zorgen voor overlast, hetgeen af en toe uit de hand loopt. Ondanks het groene karakter van de wijk is er ook sprake van verloedering op bepaalde plekken door gebrekkig onderhoud, sluikstort en verwaarlozing.

Het buurt- en opbouwwerk richt zich tot kwetsbare bewoners van verschillende bevolkingsgroepen. We willen de sociale samenhang in Meulenberg versterken over de sociologische breuklijnen heen. We zetten in op de thema's wonen, opvoedingsondersteuning, Nederlands, senioren en woonomgeving. Bovendien willen we de beleids- en maatschappelijke participatie van bewoners versterken met het oog op een betere toegang tot de grondrechten wonen, cultuur, vrije tijd, dienstverlening en participatie. Daarom organiseren we laagdrempelige activiteiten en versterkende vormingsmomenten voor diverse bevolkingsgroepen. We creëren ook een plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.

Verder ondersteunen en stimuleren we bewonersinitiatieven: zij zijn de motor van een lokale samenleving.

Zie ook [SA BEWONERSPARTICIPATIE IN MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN, p. 37](#)

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, OCMW, Warm Hart VZW (vereniging waar armen het woord nemen), jeugdwerkwijnsmerk, ...

Timing: 1/1/2001 – 31/12/2019

PASPOEL IN TONGEREN

Paspoel 2 is een sociale woonwijk in de stad Tongeren. Er wonen 459 personen in de 192 huurappartementen (3 appartementsblokken) en 27 huurwoningen.

Deze wijk heeft sinds een aantal jaren te kampen met allerlei leefbaarheidsproblemen. Ook zijn er grote veranderingen op til. Zo worden de 3 appartementsblokken in de komende jaren afgebroken en vervangen door nieuwe appartementsgebouwen.

Naar aanleiding van de bestaande problemen en de mogelijke gevolgen inzake leefbaarheid gezien de komende afbraak- en bouwwerken, kwam vanuit Stad Tongeren en de sociale huisvestingsmaatschappij Woonzo de vraag om een opbouwwerkproject te starten in Paspoel 2.

Het doel van dit project is inzetten op bewonersparticipatie op verschillende vlakken: zowel rond de komende afbraak- en bouwwerken van de appartementsblokken, als samen zorg dragen voor de omgeving.

Het opbouwwerk probeert samen met de bewoners en met relevante partnerorganisaties en oplossingsactoren acties te ondernemen om de leefbaarheidsproblemen in de wijk aan te pakken. Opvallend uit het verkenningsrapport is het gebrek aan kennis bij de bewoners over het aanbod van diensten en organisaties rond welzijn en vrije tijd. Hier willen we op inzetten door diensten en organisaties actief hun aanbod bekend te laten maken bij de bewoners via verschillende kanalen en op verschillende manieren.

Zie ook SA BEWONERSPARTICIPATIE IN PASPOEL – TONGEREN, p. 36

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, De Semper (Sociaal Huis), De Schakelaar (Welzijnsschakels), Woonzo, ...

Timing: 1/6/2014 – 31/12/2017

DE POSTHOORN IN BERINGEN

Het woonerf Posthoorn (Waterstraat) in Beringen is een kleine wijk (272 inwoners in 57 huishoudens), maar vertoont een structurele kwetsbaarheid door het voortdurend verloop van de meest draagkrachtige huurders, wat nefast is voor de vitaliteit van de wijk. Het verloop is te wijten aan de problematische woonomstandigheden: woningen met structurele bouwtechnische gebreken, moeilijke communicatie met het Vlaams Woningfonds (VWF), een grauwe woonomgeving met weinig groen en privacy, rondhangende jongeren, beperkte interculturele contacten, onveiligheidsgevoelens, ...

De Posthoorn kent een heel kwetsbare bevolking. Meer dan 90% is van allochtone origine. De Turken zijn de grootste groep (ca. 70%). Veel gezinnen verkeren in financiële problemen, hebben weinig draagkracht en weinig sociale vaardigheden. De vrouwelijke Turkse nieuw- en oudkomers zijn bijzonder kwetsbaar gezien de sterke sociale controle, hun beperkt sociaal netwerk en de segregatie.

Met een integraal leefbaarheidsplan dat met bewonersparticipatie tot stand komt, willen we de sociale samenhang in de wijk versterken over de sociologische breuklijnen heen, de beleids- en maatschappelijke participatie van de bewoners versterken en de woonomstandigheden van de bewoners verbeteren. Naast eerstelijnsactiviteiten plannen we op de tweede lijn gezamenlijke acties over de huurprijzenproblematiek van het VWF met buurtwerkers van Beringen-Mijn en Waterschei, waar het VWF ook vrij veel woningen heeft.

Zie ook SA DE WOONOMSTANDIGHEDEN VAN DE BEWONERS ZIJN VERBETERD – DE POSTHOORNWIJK BERINGEN, p.35

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, Vlaams Woningfonds, politie, opvoedingswinkel, verschillende voetbalclubs,...

Timing: 1/1/2003 – 31/12/2019

STEENVELD IN BERINGEN

Steenveld is een kansarme en kinderrijke sociale woonwijk in Beringen. Er staan 260 woningen, met ongeveer 1.200 bewoners waarvan 199 kinderen tussen 0-12 j en 122 kinderen tussen 13-18j. Steenveld is opgesplitst in twee wijkdelen: Oud- en Nieuw-Steenveld. In Nieuw-Steenveld wonen veel allochtone (vooral Turkse) bewoners. De bevolking van Oud-Steenveld is gemiddeld veel ouder en blanker, en ervaart de instroom van allochtonen als een bedreiging, wat latente spanningen veroorzaakt tussen de wijkdelen.

Steenveld heeft een negatief imago. De woningen zijn van zeer matige kwaliteit. Zwerfvuil en sluikestorten zijn hardnekkige problemen. Het verantwoordelijkheidsgevoel van de bewoners op het vlak van openbare ruimte is klein. De scholingsgraad is erg laag. Veel kinderen hebben een taalachterstand, wat hun kansen op een succesvolle schoolcarrière ernstig belemmert. Heel wat ouders voelen zich onzeker in hun taak als opvoeder.

We willen de sociale samenhang van de wijk versterken over de breuklijnen heen (Oud- vs. Nieuw-Steenveld, moslims vs. niet-moslims, jong vs. oud, rijk vs. arm), en de maatschappelijke en beleidsparticipatie van de bewoners verbeteren. Verder willen we de woonomstandigheden verbeteren: zowel de woonkwaliteit, -omgeving als het samenleven.

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, Kantonnale Bouwmaatschappij, opvoedingswinkel, politie, ...

Timing: 1/1/2003 – 31/12/2019

TERMEN IN GENK

Termien is een wijk vlakbij het centrum van Genk. Het buurtwerk is sinds 2004 actief in Nieuw-Termien. Dit deel van de wijk telt zo'n 2.200 inwoners en bestaat voornamelijk uit woongelegenheden van de sociale huisvestingsmaatschappij Nieuw Dak. De wijk is de laatste decennia meer divers geworden. Daar waar er een vrij grote groep autochtone bewoners was met een gemiddeld hogere leeftijd zien we dat er een grote instroom is van jonge islamitische gezinnen. Deze ontwikkeling zorgt voor onderlinge spanningen tussen de verschillende groepen. Anderzijds biedt de nieuwe context ook heel wat kansen voor de rustige en aangename wijk die Termien vandaag is. Nieuw-Termien is immers een goede weergave van de grote diversiteit die er in Genk is. De sociale huisvestingsmaatschappij Nieuw Dak renoveert de komende jaren 124 seniorenduplexen, waarbij sociale huurders gedurende een aantal maanden uithuizig zijn. Het verenigingsleven in Termien is zeer beperkt, waardoor heel wat bewoners geen aansluiting vinden in hun buurt en ze zich elders wenden voor de uitbouw van hun sociaal netwerk.

De buurtwerker organiseert initiatieven om ontmoetingen tussen verschillende groepen te stimuleren en de gemeenschappelijke wijkidentiteit te versterken. Via soephoeken in de wijk, uitstappen, ... slaagt hij erin om mensen meer te betrekken bij het wijkgebeuren. Bovendien gaat de buurtwerker op zoek naar mensen die op hun manier willen meewerken om het samenleven in de wijk te versterken.

Het buurtwerk volgt de renovaties nauw op en vormt een laagdrempelig aanspreekpunt. Zo kan een constructieve dialoog tussen bewoners en beleidsdiensten ontstaan in functie van de wijkbelangen. De buurtwerker ondersteunt bewonersinitiatieven die een meerwaarde voor de wijk betekenen (wijkfeest, kerstmarkt, kunstmarkt, sinterklaasactiviteit, ...), en tracht geëngageerde bewoners een platform te geven om hun ideeën voor de wijk te realiseren.

Tot slot stellen we ook in Termien vast dat er een aantal bewoners onvoldoende Nederlands kennen. Hiertoe wordt er een aangepast aanbod uitgewerkt.

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, CAW De Sfeer, plaatselijk jeugdwelzijnswerk, OCMW, ...

Timing: 1/1/2004 – 31/12/2019

TUINWIJK IN BERINGEN-MIJN

De tuinwijk Beringen-Mijn telt zo'n 1.300 wooneenheden en 5.000 inwoners. In deze arbeidersbuurt zijn driekwart van de bewoners van niet-Belgische herkomst. Het merendeel is van Turkse origine. De bewoners hebben beperkte homogene, informele sociale netwerken. Hoewel er in Beringen-Mijn veel verenigingen aanwezig zijn, werken de meeste volledig naast elkaar door en organiseren ze alleen activiteiten voor de eigen achterban. Andere groepen mensen, zoals Turkse senioren, alleenstaanden en nieuwkomers leven geïsoleerd en hebben weinig mogelijkheden om samen te komen. Er zijn weinig contacten tussen de netwerken van bewoners en in de deelbuurten vervreemden mensen steeds meer van elkaar en van hun buurt. Dit werkt vereenzaming, racisme, polarisering en de-culturalisatie in de hand. Steeds meer bewoners voelen zich minder veilig in hun eigen buurt. Bewoners klagen bovendien over hun woonomgeving en worden niet stelselmatig betrokken bij werken in de buurt.

Daarnaast is er een kenniskloof: beperkte scholing, onvoldoende op de hoogte van gebruiken, waarden en normen die eigen zijn aan de westerse samenleving, of van diensten en organisaties die de levenskwaliteit kunnen verhogen. Er is weinig motivatie om zich te blijven ontwikkelen. Ook naar de kinderen toe is er weinig waardering voor (school)prestaties, ruimte voor creativiteit of het opnemen van verantwoordelijkheden. Daardoor leren de kinderen zich niet onderscheiden en leren ze niet de juiste omgangsvormen aan om een geslaagde schoolcarrière uit te bouwen. Kortom, de bewoners leven van dag tot dag en maken weinig toekomstplannen. Ze geloven (letterlijk) niet dat ze hun lot in eigen handen hebben. Diverse instanties en scholen kunnen de bewoners van Beringen-Mijn moeilijk bereiken.

We willen de bewoners bewust maken van de eigen (ontwikkelings)mogelijkheden, en de sociale samenhang in de wijk versterken over de sociologische breuklijnen heen (moslims vs. niet moslims, verwesterde moslims vs. traditionele moslims, arbeiders en werklozen versus middenklasse, jong versus oud). Op politiek vlak willen we ervoor zorgen dat diensten en organisaties betere aansluiting vinden bij de meest achtergestelden en dat de woonomstandigheden van de bewoners verbeteren.

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, verenigingen (zowel etnisch-culturele verenigingen, als anderen), Basiseducatie, Mozaïek en De Horizon (Basisscholen Beringen-Mijn), ...

Timing: 1/1/2002 – 31/12/2019

VLAKVELD IN GENK

De Genkse wijk Vlakveld ligt tussen Termien en Kolderbos en aan de rand van het centrum van Genk. 1/3e Van de woningen wordt verhuurd door sociale huisvestingsmaatschappij Nieuw Dak. De meeste inwoners (70%) hebben een Europese achtergrond, 20% heeft Turkse roots en de overige bewoners hebben een diverse achtergrond. Het buurtwerk is sinds december 2014 actief in Vlakveld.

De buurtwerker start met een projectverkenning in de buurt door huisbezoeken. De Stad Genk stelt vast dat Vlakveld dezelfde verandering ondergaat als Nieuw Termien. De wijk is jarenlang weinig divers samengesteld: er woonden vooral gezinnen met Belgische achtergrond.

De nieuwe instroom van bewoners koopt een woning of huurt van Nieuw dak en zorgt voor een toenemende diversiteit. Deze ontwikkeling zorgt voor onderlinge spanningen tussen de verschillende groepen.

Het buurtwerk gaat na waar voor bewoners knelpunten liggen en welke uitdagingen in de toekomst worden aangepakt.

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur en verdere samenwerkingen worden nog uitgebouwd.

Timing: 1/1/2016 – 31/12/2019

WATERSCHEI IN GENK

Waterschei is een multiculturele Genkse tuinwijk met veel groen en open ruimtes. Sinds 2003 is het buurtwerk actief in de tuinwijken en de sociale woonwijk Nieuw-Texas. In Waterschei was RIMO Limburg in het verleden actief in het kader van opbouwwerkprojecten.

Bijna de helft van de bewoners draagt een Turkse naam, daarnaast is er een grote groep bewoners van Belgische en Italiaanse afkomst. Tot slot is er een gemengde groep van Marokkaanse, Spaanse, ... origine. Bovendien is er een instroom van nieuwe gezinnen uit Oost-Europa. Rechtstreekse burens hebben vaak goede contacten met elkaar, maar daar houden de contacten over de culturen heen dikwijls op. Bijgevolg leven er heel wat vooroordelen over elkaar en elkaars cultuur. Een aantal bewoners leeft in een sociaal isolement en vindt geen aansluiting bij het verenigingsleven. De meeste bewoners van Waterschei zijn eigenaar van hun woning. Een kleine groep huurt een sociale woning van Nieuw Dak of het Vlaams Woningfonds.

Al verscheidene jaren is er de werking in buurthuis De Singel met een sterk uitgebouwde groep vrijwilligers. Onder meer via ontmoetingsactiviteiten wil het buurtwerk de sociale en interculturele contacten tussen buurtbewoners van verschillende culturen versterken. In de toekomst wil het buurtwerk hier nog een stap verder in gaan en de positieve contacten tussen burens op een originele manier in beeld brengen. Bovendien wil het de bewoners stimuleren en ondersteunen om zelf buurtgerichte initiatieven te nemen.

Tot slot zet het buurtwerk gericht vormingsinitiatieven op, in samenwerking met onder meer Basiseducatie. In 2013 werd er gestart met een vorming rond omgaan met je budget, daarna verschoof de focus naar basis computerlessen.

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, Centrum voor Basiseducatie Limino, plaatselijk jeugdwelzijnswerk, OCMW, plaatselijke scholen, ...

Timing: 1/6/2003 – 31/12/2019

WIJERDIJK IN BERINGEN

Wijerdijk is een vrij recent gebouwde sociale woonwijk in Beringen die 154 huizen en 387 bewoners telt. Het is een geïsoleerde wijk met weinig voorzieningen in de onmiddellijke buurt. Er wonen heel wat eenouder- en sociaal kwetsbare gezinnen met opvoedingsperikelen. De bewoners zijn vrij apathisch: ieder leeft voor zich. Er zijn wrevels en frustraties over de woonomgeving en samenlevingsproblemen. De belangrijkste klachten zijn zwerfvuil, rondhangende jongeren, lawaaioverlast, kleine vormen van vandalisme, verschillende normen en waarden wat betreft wooncultuur en plagerijen van psychisch zwakkere bewoners.

We willen de apathie van de bewoners doorbreken en hen stimuleren om actief mee te werken aan de verbetering van de woon- en leefomgeving van de wijk. Ook willen we een constructieve communicatie op gang trekken tussen de bewoners onderling en met diverse welzijns- en beleidsactoren

Samenwerkingspartners: De Draaischijf (vereniging waar armen het woord nemen), lokaal bestuur, Kantonnale Bouwmaatschappij, politie ...

Timing: 15/03/2008 – 31/12/2019

WINTERSLAG IN GENK

Samen met Buurtopbouwwerk Winterslag vzw organiseert RIMO Limburg het buurtwerk in de 2de en 4de tuinwijk in Winterslag. Deze wijken zijn tuinwijken, met veel groen en de typische mijnwerkershuizen. Dit deel van Winterslag telt ongeveer 890 gezinnen en 3.039 inwoners. Een telling op basis van naam, nationaliteit en geboorteplaats wijst uit dat de Italianen en Turken de grootste bevolkingsgroepen zijn (elk ca. 30%), gevolgd door de Marokkanen en Belgen (elk ca. 15%). Daarnaast is er een diverse groep bewoners met Griekse, Poolse, Spaanse, ... roots.

De bewoners van Winterslag zijn jong (1 op 3 is jonger dan 20 jaar), er is een hoge bevolkingsdichtheid en de meeste grote gezinnen van Genk wonen in Winterslag. 1/3e van de woningen is een sociale woning van Nieuw Dak.

Ondanks het rijke verenigingsleven zijn de onderlinge interculturele contacten beperkt en sommige bewoners vinden geen aansluiting bij het bestaande verenigingsleven.

Het buurtwerk wil het samenleven van alle buurtbewoners van deze tuinwijken bevorderen. De buurtwerker werkt nauw samen met Buurtopbouwwerk Winterslag vzw en richt zich vooral op haar basisschakelfunctie, buurtanimatie (ontmoetingsfunctie) en ondersteuning van de activiteiten van de lokale buurtraad. Het buurtwerk wil het sociaal weefsel versterken door het aanbieden van deze laagdrempelige ontmoetings- en vormingsmomenten en bijgevolg het sociaal isolement van de meest achtergestelde groepen in de wijk doorbreken. Bovendien is er een materialenuitleendienst uitgebouwd waar heel wat bewoners spullen komen uitlenen aan een laag tarief. Tenslotte brengen we de bezorgdheden van bewoners onder de aandacht van beleidsmakers.

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, Vrouwencentrum, Stebo, plaatselijke verenigingen, ...

Timing: 1/1/2001 – 31/12/2018

4.2 EXTERNE SD 2: MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE GROEPEN MET DE GROOTSTE WOONNOOD KUNNEN MEER AANSPRAAK MAKEN OP KWALITEITSVOLLE, TOEGANKELIJKE EN BETAALBARE HUISVESTING OP MAAT.

4.2.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE

Er is in Limburg een stijging in de nood aan betaalbaar wonen dat niet bijgebeend kan worden door het aanbod van de sociale huisvestingmarkt. De gemiddelde wachttijd per toewijzing van een sociale huurwoning op basis van het aantal toegekende dossiers bedroeg in 2012 in Limburg bijna 3,5 jaar, het hoogste aantal van heel Vlaanderen. Maatschappelijk kwetsbaren zijn mede daardoor oververtegenwoordigd op de krappe en dure private huurmarkt en in het segment van woningen van slechte kwaliteit. Het recht op wonen komt dan in het gedrang door te hoge huurprijzen en oplopende woonkosten in verhouding met het beschikbaar budget van maatschappelijk kwetsbare personen. Door expliciet in te zetten op dit grondrecht willen we strijden voor betaalbaar en kwaliteitsvol wonen voor iedereen.

Betaalbaar en kwaliteitsvol wonen is immers een noodzakelijke voorwaarde om te werken aan het algemeen welzijn van maatschappelijk kwetsbare groepen. De afstemming tussen de beleidsdomeinen wonen en welzijn is volgens ons dan ook een zeer belangrijk aspect van ons beleidsbeïnvloedend werk met onze oplossingsactoren en samenwerkingspartners. Hoewel we met deze doelstelling sterk inzetten op onze politieke opdracht, gebeurt er ook altijd een agogisch emancipatieproces met de doelgroep. Onze doelgroep is hier de meest kwetsbaren: woonwagenbewoners, daklozen, logementsbewoners, sociale huurders, private huurders in preciaire woonsituaties, ... Voor hen “met de minst gunstige papieren” is zowel de sociale als de private huurmarkt het minst toegankelijk. Dit willen we dan ook op een gecoördineerde en afgestemde manier bevorderen door de volgende jaren te werken op de sporen wetgeving, kwaliteit en lokaal beleid. Belangrijk is ook het responsabiliseren van partners om een gezamenlijk traject af te leggen om onze doelstellingen te verwezenlijken.

De inzet van RIMO Limburg heeft tot effect dat:

1. Er nieuwe en aangepaste woonvormen zijn voor maatschappelijk kwetsbare doelgroepen;
2. Het lokaal woonbeleid beter is afgestemd op de noden van maatschappelijk kwetsbare doelgroepen;
3. Er randvoorwaarden gecreëerd zijn voor het realiseren van nieuwe en aangepaste woonvormen (reglementair kader);
4. Eigenaars van woningen van ondermaatse kwaliteit de nodige aanpassingen hebben gedaan;
5. In collectieve woonvormen randvoorwaarden tot stand gebracht zijn voor kwaliteitsvol samenleven.

4.2.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. OD 1: Het reglementair kader is beter afgestemd op maatschappelijk kwetsbare groepen met een grote woonneed.

- Op basis van het beleidsdossier³⁶ zijn hiaten en discriminerende aspecten in de huidige wetgeving aangekaart bij de desbetreffende beleidsverantwoordelijken.
- Elk voorbereidend beleidsdossier is gebaseerd op collectieve signalen van onze maatschappelijk kwetsbare doelgroep.
- Discriminerende aspecten in de huidige wetgeving zijn weg gewerkt.
- Innovatie op vlak van wonen is mogelijk door aangepaste reglementen.

Strategische acties

PRIVATE HUURMARKT IN SINT-TRUIDEN

WONEN-WELZIJN IN GENK

WOONWAGENBEWONERS IN LIMBURG

SAMENWERKINGSVERBAND WONEN

2. OD 2: De fysieke en de sociale kwaliteit van het wonen is verbeterd.

- Er zijn verbeteracties tot stand gekomen ter bevordering van de fysieke kwaliteit van het wonen.
- Er zijn verbeteracties tot stand gekomen ter bevordering van sociale woonkwaliteit.
- Het formuleren van de verbeteracties is gebeurd met participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen.
- Op basis van ervaringen van de doelgroep zijn knelpunten in de fysieke woonkwaliteit aangekaart bij de desbetreffende oplossingsactoren.
- We begeleiden veranderingsprocessen met relevante actoren om de sociale woonkwaliteit te verbeteren.

Strategische acties

WONEN-WELZIJN IN GENK

WOONWAGENBEWONERS IN LIMBURG

BEWONERSPARTICIPATIE MAASLANDS HUIS

DE WOONOMSTANDIGHEDEN VAN DE BEWONERS ZIJN VERBETERD - DE POSTHOORNWIJK BERINGEN

BEWONERSPARTICIPATIE IN PASPOEL – TONGEREN

BEWONERSPARTICIPATIE IN MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN

³⁶ Een beleidsdossier kaart een thema aan met beleidsaanbevelingen gebaseerd op onze praktijk. Het kan verschillende vormen en inhouds aannemen, maar blijft voor een relevante periode consulteer- en werkbaar voor de oplossings- en andere belangwekkende actoren.

3. OD 3: Acties in het lokale woonbeleid komen ten goede aan maatschappelijk kwetsbare groepen

- Samen met maatschappelijk kwetsbare doelgroepen formuleren we knelpunten en mogelijkheden voor de opmaak van beleidsdossiers in het lokale woonbeleid.
- Een beleidsdossier komt tot stand op basis van dialoog tussen lokale woonactoren en maatschappelijk kwetsbare groepen.
- Er zijn effectieve acties in het lokale woonbeleid die ten goede komen aan maatschappelijk kwetsbare groepen.

Strategische acties

WONEN-WELZIJN IN GENK

WOONWAGENBEWONERS IN LIMBURG

BEWONERSPARTICIPATIE MAASLANDS HUIS

PRIVATE HUURMARKT IN SINT-TRUIDEN

DE WOONOMSTANDIGHEDEN VAN DE BEWONERS ZIJN VERBETERD- DE POSTHOORNWIJK BERINGEN

BEWONERSPARTICIPATIE IN PASPOEL – TONGEREN

BEWONERSPARTICIPATIE IN MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN

4.2.3 STRATEGISCHE ACTIES

BEWONERSPARTICIPATIE MAASLANDS HUIS

De Vlaamse wooncode stelt dat iedereen recht heeft op een aangename woning van goede kwaliteit in een behoorlijke woonomgeving en tegen een betaalbare prijs. Huurders bij een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) hebben een belangrijk aandeel in handen om het wonen aangenamer te maken. Maar zonder de inzet en inbreng van alle belanghebbenden blijft een goede woonconditie en een aangenaam woonklimaat onbereikbaar. Participatie in de sociale huisvesting is een troef om te werken aan kwalitatief wonen. In de relatie huurder-huisvestingsmaatschappij is het een kwestie van respectvol en open met elkaar om te gaan, met winst voor beiden.

Een brede bevraging van 10% van de huurders leverde een duidelijke analyse op van knelpunten en kwaliteiten in de dagelijkse werking van SHM Maaslands Huis. RIMO Limburg laat de sociale huurders participeren aan het beleid van de sociale huisvestingsmaatschappij om de woon- en leefkwaliteit in de sociale huisvesting te verbeteren. De bewonersgroep 'De Loper' werd samengesteld om verbeteracties uit te werken. Daarnaast willen we de sociale huisvestingsmaatschappij ertoe aanzetten om zelf op permanente basis bewonersparticipatie te organiseren om haar beleid mee vorm te geven.

Deze strategische actie richt zich naar alle sociale huurders van Maaslands Huis: het woonpatrimonium van Maaslands Huis strekt zich uit over de gemeenten Maasmechelen, Dilsen-Stokkem en Lanaken. In de projectvoorbereiding gingen we op zoek naar een breed draagvlak voor het project, zowel bij partners, beleid als doelgroep. Een stuurgroep begeleidt het project.

Samenwerkingspartners: SHM Maaslands Huis, gemeenten Maasmechelen, Dilsen-Stokkem en Lanaken

Timing: 1/11/2012 - 28/2/2017

PRIVATE HUURMARKT IN SINT-TRUIDEN

In Sint-Truiden treffen wij op de private huurmarkt verschillende groepen kwetsbare huurders aan: steuntrekkers, asielzoekers, (ex-)psychiatrische patiënten, tijdelijke arbeidskrachten uit de fruitpluk, daklozen... De stad ligt ook in de regio met de oudste woningen en het grootste aantal woningen met een beperkt comfort. Voor een groeiende groep mensen liggen de huurprijzen op de private huurmarkt veel te hoog in verhouding tot hun inkomen. Slechts weinigen maken aanspraak op huursubsidies en de wachtlijsten in de sociale huisvesting groeien aan. Naast betaalbaarheid en kwaliteit vormt ook de toegankelijkheid van de private huurmarkt een groot probleem. Veel verhuur is in handen van de vastgoedsector en deze gaat erg selectief te werk.

Via concrete acties willen we inwerken op de toegankelijkheid, de betaalbaarheid en de woonkwaliteit van de private huurmarkt voor zwakke huurders. We willen politici hiervoor gevoelig maken. We ondersteunen en versterken een economisch kwetsbare groep van huurders. Een 20-tal huurders hebben zich georganiseerd in de woongroep 'OnderDak'. Een ruimere groep van huurders en Sint-Truidense beleidsverantwoordelijken worden geïnformeerd via een woonkrantje. Via een wooninfopunt vangen we signalen op over de situatie op de lokale woonmarkt, en de woongroep gaat zelf ook op pad om informatie te verzamelen. De laatste tijd ligt een focus op het probleem van toenemende dakloosheid in de provinciestad. De signalen vormen voor de opbouwwerker een basis voor de uitwerking van concrete acties.

Samenwerkingspartners: de lokale beleidsverantwoordelijken van gemeente en OCMW, SHM Nieuw Sint-Truiden, Sociaal Verhuurkantoor Land van Loon en het Huurderssyndicaat.

Timing: 1/1/2010- 30/6/2017

WONEN-WELZIJN IN GENK

De aandacht voor kamerbewoners en hun woonsituatie in de Genkse logementshuizen is niet nieuw. Door de sanering kwam er een kwaliteitsverbetering maar ook vermindering van de kamers. SHM Nieuw Dak realiseerde kamers en studio's in de Vennestraat en Continental. CAW Limburg organiseerde woonbegeleiding en RIMO Limburg stond in voor groepswerking en versterking van alleenstaande mannen. We zagen een ruim aantal bewoners de voorbije jaren hoger klimmen op de 'woonladder'.

Maar we stellen ook vast dat de groep van kwetsbare, alleenstaande mannen niet afneemt. Integendeel, de link met de instroom van een nieuwe, vaak jonge groep dreigen we te verliezen. De 2 logementshuizen waar SHM Nieuw Dak 20 wooneenheden verhuurt aan alleenstaande mannen, zijn niet de enige in Genk. In Genk zijn er nog 15 logementshuizen in privéverhuur. Recent zijn er 2 logementshuizen gesloten: in Waterschei en in Zwartberg. Er is ook 1 nieuw logementshuis vergund in Winterslag. In het totaal wonen er 173 mannen op een kamer in Genk.

We leggen contacten in de private logementshuizen. Enerzijds om de Genkse kamerbewoners te leren kennen, anderzijds om een draagvlak te realiseren bij de eigenaar om samen te werken aan woonkwaliteit. We brengen kamerbewoners samen, toetsen collectieve noden en voorzien permanentie voor acute vragen. Kamers kunnen een antwoord bieden op het nijpende woontekort. Goede praktijken zouden een stimulans kunnen geven aan deze kleinschalige woonvorm waar veel vraag naar is. Maar de woonkwaliteit en de betaalbaarheid vragen de nodige aandacht.

Samenwerkingspartners: SHM Nieuw Dak, CAW Limburg en OCMW Genk. Het netwerk met de gemeentelijke woondienst en eigenaars van logementshuizen wordt uitgebouwd.

Timing: 1/7/2013 – 31/12/2020

WOONWAGENBEWONERS IN LIMBURG

Zowat de helft van de woonwagengebouwen leeft in familieverband op gemeentelijke, residentiële woonwagenterreinen. De andere helft wil graag een standplaats verwerven. Er zijn ruim 150 standplaatsen tekort in Limburg. Momenteel zijn er 9 erkende woonwagenterreinen bestemd voor het permanent wonen in woonwagens. De provincie Limburg verplicht elke gemeente in kleinstedelijk gebied om een woonwagenterrein aan te leggen. In de gemeenten Bilzen, Bree, Diepenbeek, Leopoldsburg, Lommel, Overpelt en Neerpelt, Tongeren en Zonhoven mogen we dus in de toekomst standplaatsen verwachten. Maar dit is een zeer traag proces. We verleggen de focus gaandeweg ook op 'alternatieve' woonmogelijkheden voor woonwagengebouwen: sociale woonwagenterreinen en private gronden voor woonwagens. Dit betekent meer aandacht voor wettelijke bepalingen voor ruimtelijke ordening.

We willen de woon- en leefsituatie van woonwagengebouwen in Limburg verbeteren. Enerzijds willen we Voyageurs het heft in eigen handen laten nemen om hun woon- en leefgewoonten te vrijwaren, anderzijds ijveren we voor kwalitatieve standplaatsen en alternatieve woonvormen. De RIMO-opbouwwerker heeft zich de afgelopen jaren een stevige positie opgebouwd in het woonwagengerief in Limburg en Vlaanderen.

De doelgroep, de woonwagengebouwen zelf, vormt het werkterrein van het woonwagengerief in Limburg. Binding met de doelgroep en vertrouwen opbouwen is prioritair. De ondersteuning van de zelforganisatie van Voyageurs, Ons Leven, staat centraal in de communicatie met de burgers en de gemeenten. Zij spelen een cruciale rol door het voeren van actie voor het realiseren van standplaatsen en het verspreiden van informatie over hun leefwereld.

Samenwerkingspartners: Ons Leven, de provincie Limburg, pastorale werkers, gemeenten (terreintoezichters en beleidsverantwoordelijken) met een woonwagenterrein, het Minderhedenforum, Kruispunt Migratie-Integratie, de Vlaamse Woonwagengeriefcommissie, ...

Timing: 15/2/2008 - 31/12/2018

DE WOONOMSTANDIGHEDEN VAN DE BEWONERS ZIJN VERBETERD - DE POSTHOORNWIJK BERINGEN

Het woonerf Posthoorn (Waterstraat) in Beringen is een kleine wijk (272 inwoners in 57 huishoudens), maar vertoont een structurele kwetsbaarheid door het voortdurend verloop van de meest draagkrachtige huurders, wat nefast is voor de vitaliteit van de wijk. Het verloop is te wijten aan de problematische woonomstandigheden: woningen met structurele bouwtechnische gebreken, moeilijke communicatie met het Vlaams Woningfonds (VWF), een grauwe woonomgeving met weinig groen en privacy, rondhangende jongeren, beperkte interculturele contacten, onveiligheidsgevoelens, ...

De Posthoorn kent een heel kwetsbare bevolking. Meer dan 90% is van allochtone origine. De Turken zijn de grootste groep (ca. 70%). Veel gezinnen verkeren in financiële problemen, hebben weinig draagkracht en weinig sociale vaardigheden.

Op verschillende vlakken wordt er aan de woonomstandigheden van de bewoners gewerkt. Ondanks het feit dat de Posthoorn een kleine wijk is, staat de leefbaarheid enorm onder druk. De woningen zijn dicht op elkaar gebouwd, er is weinig privacy, ... maar doorslaggevend is het feit dat de woningen toegewezen worden aan grote gezinnen. Met de bewoners, het stadsbestuur en het Vlaams Woningfonds is er een proces lopende om het toewijzingsreglement voor de Posthoorn aan te passen, waardoor sommige woningen ook kunnen toegewezen worden aan kleinere gezinnen. In 2016 en volgende jaren zal de buurtwerker het dossier rond het toewijzingsreglement opvolgen.

De grauwe woonomgeving met weinig groen wordt bovendien aangepakt door het plaatsen van voortuintjes, dit in samenwerking met de respectievelijke bewoners, de werkplaatsen van de stad Beringen en de Winning (sociale economie). Elk jaar worden er twee blokken van voortuintjes aangepakt, mits bereidheid van de bewoners.

Tenslotte zal het Vlaams Woningfonds in 2016 de daken van de woningen renoveren. De buurtwerker volgt deze werkzaamheden op en ondersteunt de communicatie tussen bewoners en Vlaams Woningfonds.

Zie ook SA DE POSTHOORN IN BERINGEN, p. 26

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, Vlaams Woningfonds, politie, de Winning, ...

Timing: 1/1/2013 - 31/12/2019

BEWONERSPARTICIPATIE IN PASPOEL – TONGEREN

Paspoel 2 is een sociale woonwijk in de stad Tongeren. Er wonen 459 personen in de 192 huurappartementen (3 appartementsblokken) en 27 huurwoningen.

In deze wijk zijn er grote veranderingen op til. Zo worden de 3 appartementsblokken van de SHM Woonzo in de komende jaren afgebroken en vervangen door nieuwe appartementsgebouwen. Dit renovatieproces zal pas in 2016 effectief van start gaan, maar het is nu al duidelijk dat dit een grote impact zal hebben op de wijk. Paspoel 2 zal er helemaal anders uitzien in de toekomst.

Het is belangrijk om in dit hele renovatieproces de bewoners niet te vergeten. Bewoners hebben nood aan duidelijke communicatie op maat. Er leven veel vragen, bewoners zijn ongerust over de toekomstplannen, de verhuis, de nieuwe woningen, ...

De opbouwwerker werkt samen met de huisvestingsmaatschappij om bewoners optimaal te informeren, maar ook ondersteuning bieden aan de bewoners in hun contact met de huisvestingsmaatschappij.

Tegelijkertijd worden bewoners gestimuleerd om zich in te zetten voor het behoud van een aangename woonomgeving in en om de appartementsblokken. Bewoners worden aangemoedigd om mee zorg te dragen voor hun omgeving.

Daarnaast neemt het opbouwwerk elke kans aan om bewoners mee te laten participeren in het renovatieproces, daar waar mogelijk.

Zie ook SA PASPOEL IN TONGEREN, p. 25

Samenwerkingspartners: lokaal bestuur, De Semper, De Schakelaar (Welzijnsschakels), Woonzo

Timing: 1/6/2014 – 31/12/2017

BEWONERSPARTICIPATIE IN MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN

Meulenberg in Houthalen-Helchteren is een groene, multiculturele tuinwijk. Een deel van de 1.000 woningen heeft het typische uitzicht van een voormalige mijn-cité, de overige zijn later als sociale woningen bijgebouwd. De helft van de huizen wordt verhuurd door sociale huisvestingsmaatschappij Kempisch Tehuis (SHM KT). De ruim 3.000 bewoners kennen een diverse afkomst. Meulenberg is bovendien een wijk met een hoge concentratie (90%) van buurtbewoners met een andere afkomst (Turks, Marokkaans, Italiaans, Grieks, ...).

De 2 appartementsblokken van SHM KT met elk 21 wooneenheden in de Elzenstraat, worden afgebroken in de loop van 2017. In 2016 worden bewoners herhuisvest. De ervaring uit de afbraak en verhuis van de vorige appartementsblokken leert dat bewoners sterke nood hebben aan duidelijke communicatie op maat. Bovendien moeten bewoners die zullen verhuizen betrokken blijven, om vandalisme en slukstort te vermijden met vertrek en leegstand als mogelijke gevolgen.

De opbouwwerker werkt samen met de huisvestingsmaatschappij om bewoners optimaal te informeren. Bovendien kunnen bewoners terecht bij de opbouwwerker (o.m. in een blokkantoor) met vragen. Voorts ondersteunt de opbouwwerker bewoners in hun contact met de huisvestingsmaatschappij.

Tegelijkertijd worden bewoners gestimuleerd om zich in te zetten voor het behoud van een aangename woonomgeving in en om de appartementsblokken. Bewoners en partnerorganisaties zullen aan de slag gaan met kunst onder begeleiding van onder meer een kunstzinnige buurtbewoner. Hiermee streven we naar het realiseren van voldoende draagkracht en netwerk om die herhuisvesting en de laatste maanden samen wonen in optimale omstandigheden te kunnen laten gebeuren.

Zie ook SA MEULENBERG IN HOUTHALEN-HELCHTEREN, p. 25

Samenwerkingspartners: sociale huisvestingsmaatschappij Kempisch Tehuis, gemeentelijke diensten Houthalen-Helchteren, Sociaal Huis Houthalen-Helchteren, Jeugdwelzijnswerk Meulenberg, plaatselijke verenigingen ...

Timing: 1/1/2015 – 31/12/2019

SAMENWERKINGSVERBAND WONEN

De sector samenlevingsopbouw werkt mee aan het realiseren van het recht op wonen voor maatschappelijk kwetsbare groepen. We wensen een diverser aanbod van betaalbare, kleinschalige en/of collectieve woonvormen op maat van maatschappelijk kwetsbare groepen te realiseren. In het samenwerkingsverband wonen buigen we ons samen over de praktijken, die hiertoe bijdragen. Door binnen de sector Samenlevingsopbouw samen te werken aan het recht op wonen willen we meerwaarde creëren, een extra instrument waardoor elk instituut de doelstellingen van zijn programma beter kan verwezenlijken.

Timing: 1/1/2016 - 31/12/2018

4.3 EXTERNE SD 3: DE PARTICIPATIE VAN MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE OUDERS IN HET ONDERWIJS IS VERBETERD MET HET OOG OP DE REALISATIE VAN GELIJKE ONDERWIJSKANSEN.

4.3.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE

Het systeem van gelijke onderwijskansen werkt voorlopig niet overal. Kinderen uit kansarme gezinnen hebben een ongelijke startpositie en dit blijft dikwijls zo in hun verdere schoolcarrière. Ons onderwijssysteem zwakt deze ongelijkheid niet af, maar bevestigt en versterkt deze zelfs. Naast de socio-economische positie van de gezinnen worden ongelijke kansen ook veroorzaakt door taalachterstand en de kloof tussen de thuiscultuur en de schoolcultuur. De school moet beter op de hoogte zijn van de thuissituatie van jongeren en meer inzicht in de leefwereld van maatschappelijk kwetsbaren hebben. Omgekeerd is ouderbetrokkenheid ook een belangrijke factor in de slaagkansen van de kinderen.

Met het stijgend aantal geboortes in kansarme gezinnen stijgt de behoefte van zowel ouders als basisscholen naar een sterke omkadering en ondersteuning. Inspelend op de stijgende aandacht inzake kinderarmoede kunnen we scholen en beleidsmakers appelleren om meer op die basisscholen in te zetten. En kunnen we onze ruime expertise in de diverse domeinen (o.a. participatie, grondrechten) ter beschikking stellen om preventief en oplossingsgericht aan het werk te gaan in lokale praktijken van onderwijsopbouwwerk.

Precies omwille van onze knowhow op die diverse domeinen kunnen we als RIMO Limburg versterkend en verbindend werken naar kwetsbare ouders, de scholen en de lokale gemeenschap. Samenwerking en ondersteuning op maat tussen deze 3 spelers heeft immers een positief effect op de ontwikkelingskansen van leerlingen, verhoogt de betrokkenheid van gezinnen en versterkt leerkrachten in hun kerntaak. Leerkrachten en schoolteams moeten ondersteund worden op weg naar een inclusief en sociaal gecorrigeerd schoolbeleid en klaspraktijk. Tegelijkertijd versterken we maatschappelijk kwetsbare ouders in hun ondersteunende rol bij de schoolloopbaan van hun kinderen. We doen dit ook door in te werken op de maatschappelijke omgeving van de ouders. We zetten in op lokale weefsels waar ouders en scholen ondersteund worden bij de brede ontwikkelingskansen voor hun kinderen.

Door onze rol als bruggenbouwers hier op te nemen, realiseren we gelijke onderwijskansen voor kinderen van kwetsbare ouders. We lossen concrete en collectieve onderwijsknelpunten op en dit met participatie van de doelgroep. Centraal staat voor ons de visie dat een schoolbeleid dat gelijke kansen beoogt, voor alle betrokken partijen positief is. Hierbinnen is enkel specifieke aandacht nodig voor kwetsbare groepen. Door op maat van de school en de ouders te werken, kunnen we innovatieve, werkzame en alternatieve oplossingen bewerkstelligen om de slechte slaagkansen van kwetsbare leerlingen op kleine schaal verbeteren. Op basis van geslaagde lokale acties mobiliseren we ouders, scholen en de lokale gemeenschap en geven we signalen aan het beleid. Hierbij hebben we aandacht voor het promoten van beleidsnetwerken binnen de gemeente, intergemeentelijk en op Vlaams niveau. En tegelijkertijd voor expertisenetwerken rondom een of meerdere scholen.

De inzet van RIMO Limburg heeft tot effect dat:

1. Er een toegenomen school-ouderbetrokkenheid is vanuit de school t.a.v. ouders en vice versa;
2. Ouders zich verantwoordelijk voelen voor en zijn eigenaar van de schoolloopbaan van hun kind;
3. Onderwijspartners maatregelen nemen ter bevordering van gelijke onderwijskansen.

4.3.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. OD 1: Er zijn initiatieven ontwikkeld en gerealiseerd die erop gericht zijn ouders actief te betrekken op de schoolloopbaan van hun kind en het brede schoolse gebeuren.

- Er zijn groepssamenkomsten, vormings-/ infomomenten en werkgroepen georganiseerd voor en door maatschappelijk kwetsbare ouders.
- Er zijn meer formele en informele individuele contactmomenten tussen maatschappelijk kwetsbare ouders en de school.
- Er zijn aantoonbare veranderingen inzake betrokkenheid thuis en op school van ouders bij de schoolloopbaan van hun kind en het brede schoolse gebeuren.

Strategische acties

ONDERWIJSOPBOUWWERK HASSELT

ONDERWIJSOPBOUWWERK LEOPOLDSBURG

2. OD 2: Er zijn initiatieven ontwikkeld en gerealiseerd die erop gericht zijn dat ouders actief deelnemen aan de voorbereiding, uitvoering, evaluatie van het open schoolbeleid voor iedereen met specifieke aandacht voor leerlingen uit kwetsbare groepen.

- Maatschappelijk kwetsbare ouders worden versterkt door groepssamenkomsten, vormings- en/of infomomenten en werkgroepen.
- Er is een dialoog tussen maatschappelijk kwetsbare ouders en de school.
- Maatschappelijk kwetsbare ouders formuleren verbeterpunten.
- Er zijn uitgevoerde verbeteracties voor wat betreft schoolbeleid en klaspraktijken.

Strategische acties

ONDERWIJSOPBOUWWERK HASSELT

ONDERWIJSOPBOUWWERK LEOPOLDSBURG

3. OD 3: Scholen zijn ondersteund, geadviseerd en versterkt bij het organiseren van weloverwogen initiatieven die bijdragen tot de realisatie van gelijke onderwijskansen.

- Er zijn beleidscontacten met de relevante beleidsactoren (de school, de pedagogische begeleidingsdienst, de zorgcoördinator, het LOP, het CLB, ...)
- Er worden beleidsdossiers opgemaakt ter ondersteuning, advisering en versterking van de scholen bij het organiseren van initiatieven/praktijken die bijdragen tot de realisatie van gelijke onderwijskansen en dit met participatie van de betrokken maatschappelijk kwetsbare ouders.
- Relevante oplossingsactoren en partners worden betrokken in dialoog en/of acties.
- Er zijn initiatieven die bijdragen tot de realisatie van gelijke onderwijskansen.
- De lokale samenleving wordt voor scholen aangegrepen als springplank naar gelijke onderwijskansen.

Strategische acties

ONDERWIJSOPBOUWWERK HASSELT

ONDERWIJSOPBOUWWERK LEOPOLDSBURG

SOCIALE INCLUSIE DOOR MUZIEK

4. OD 4: Scholen zijn ondersteund en geadviseerd bij het verbeteren van ouderparticipatie, zowel op het beleid van de school als het brede schoolse gebeuren.

- Er zijn beleidscontacten met ouderparticipatie als centraal onderwerp.
- Maatschappelijk kwetsbare ouders geven input om ouderparticipatie te verbeteren en geven op die manier mee vorm aan beleidsdossiers.
- Er worden relevante oplossingsactoren en partners betrokken bij de ondersteuning en advisering van de betrokken scholen.
- Er zijn concrete initiatieven die bijdragen tot de realisatie van ouderparticipatie.
- Er zijn zowel structurele als thematische inspraakmomenten met specifieke aandacht voor maatschappelijk kwetsbare ouders voorzien door de scholen.

Strategische acties

ONDERWIJSOPBOUWWERK HASSELT

ONDERWIJSOPBOUWWERK LEOPOLDSBURG

5. OD 5: Onderwijspartners zijn ondersteund en geadviseerd bij het ontwikkelen, realiseren en optimaliseren van het (boven) lokaal onderwijsbeleid.

- Er zijn beleidscontacten zowel met samenwerkingspartners als met oplossingsactoren in de brede lokale samenleving rond de scholen.
- Er zijn beleidsdossiers opgemaakt voor de onderwijspartners ter ondersteuning en advisering.
- Onderwijspartners ondernemen een aantal initiatieven om het (boven)lokaal onderwijsbeleid te ontwikkelen, te realiseren en te optimaliseren.
- Er zijn contactmomenten tussen ouders en onderwijspartners met het oog op het verbeteren van gelijke onderwijskansen.
- Er zijn initiatieven die bijdragen aan gelijke onderwijskansen.

Strategische acties

ONDERWIJSOPBOUWWERK HASSELT

ONDERWIJSOPBOUWWERK LEOPOLDSBURG

4.3.3 STRATEGISCHE ACTIES

ONDERWIJSOPBOUWWERK HASSELT

RIMO Limburg zet in op een nieuw spoor onderwijs en start met een project onderwijsopbouwwerk in Hasselt, meer bepaald in de wijk Runkst. Runkst is een wijk met een grote diversiteit en het armoederisico ligt er zeer hoog. In de wijk Runkst zijn vier scholen actief die elk verschillende leerlingkenmerken vertonen.

De GO-school steekt hier bovendien en kan bestempeld worden als een 'zwarte school'. Het onderwijsopbouwwerk richt zich naar de scholen in Runkst en in eerste plaats naar de ouders van de leerlingen.

Om gelijke onderwijskansen te garanderen richten we onze pijlen op ouderbetrokkenheid. Ouderbetrokkenheid die slaat op de verbondenheid tussen de ouders en de school. Het onderwijsopbouwwerk versterkt ouders zodat ze hun rol als ouder kunnen opnemen in de schoolloopbaan van hun kind. Er wordt onder andere geïnvesteerd in het maken van een bewuste schoolkeuze en in taalstimulering. Ouders worden gestimuleerd om vanaf de geboorte met taal bezig te zijn, samen met hun kind.

Daarnaast versterkt het onderwijsopbouwwerk de ouders zodat ze kunnen participeren aan bepaalde beleidsbeslissingen van de school. Hiervoor gaan we de dialoog aan met de scholen en bepalen in samenspraak met hun op welke manier we het participatieproces vorm geven. Tenslotte vergroten we de blik van leerkrachten/schooldirecties op de leefwereld van kwetsbare gezinnen. Wanneer ze de leefwereld kennen en begrijpen, kunnen ze stappen zetten naar een zorgbrede klaswerking.

Samenwerkingspartners: de vier lokale scholen en hun CLB, de opvoedingswinkel, Kind & Gezin, het lokaal bestuur, ...

Timing: 1/3/2014 - 31/8/2020

ONDERWIJSOPBOUWWERK LEOPOLDSBURG

RIMO Limburg zet in op een nieuw spoor onderwijs en start met een project onderwijsopbouwwerk in Leopoldsburg. Onderwijs is immers een belangrijke hefboom in armoedebestrijding. RIMO Limburg levert daarom ook een deskundige bijdrage om gelijke onderwijskansen en -rechten te helpen realiseren voor kinderen en jongeren die geconfronteerd worden met achterstand en achterstelling op het vlak van onderwijs. Onderwijsopbouwwerkers bewerkstelligen aangepaste initiatieven voor deze doelgroep en werken naar structurele inbedding. Ze hanteren een collectieve aanpak waarbij de participatie van ouders en kinderen/jongeren aan het onderwijs centraal staat.

Om gelijke onderwijskansen te garanderen richten we onze pijlen in de eerste plaats op ouderbetrokkenheid. Ouderbetrokkenheid slaat op de verbondenheid tussen de ouders en de school en op de ruime interesse van ouders en school voor elkaar. Betrokkenheid is vooral een houding, een attitude. Ouderbetrokkenheid is een wederzijds begrip: het gaat over de betrokkenheid van ouders op de school/het onderwijs. Omgekeerd gaat het ook over de betrokkenheid van de school/het onderwijs op ouders.

Het onderwijsopbouwwerk versterkt ouders om hun rol als ouder te kunnen opnemen in de schoolloopbaan van hun kind. We benadrukken het belang van ouderbetrokkenheid zowel thuis als in de school of vrije tijd context. Daarnaast stimuleren we ouders om talig bezig te zijn met hun kind.

Maar het onderwijsopbouwwerk wil ook de brug leggen tussen ouders en de school. Daartoe versterken we ouders opdat ze kunnen participeren, zowel informeel (een leerkracht durven aanspreken), als formeel (naar oudercontacten gaan, in oudercomité zetelen, ...), maar ook participeren aan beleidsbeslissingen van de school. Hiervoor gaan we in dialoog met de scholen en bepalen samen hoe we dit participatieproces vorm kunnen geven.

In Leopoldsburg zijn er drie basisscholen actief, elk met zijn eigenheid, zijn verschillende leerlingenkenmerken, zijn sterktes en zijn zwaktes. Het onderwijsopbouwwerk gaat met elk van deze basisscholen een eigen traject, een traject op maat.

Samenwerkingspartners: de drie basisscholen, CLB, de opvoedingswinkel, Open School, de bibliotheek, het lokaal bestuur, ... Timing: 1/3/2014 - 31/8/2020

SOCIALE INCLUSIE DOOR MUZIEK

Kinderen uit achtergestelde wijken participeren nauwelijks aan muziekacademies. Nochtans kan samen musiceren een krachtig middel zijn tegen sociale uitsluiting van kinderen. Dat blijkt o.m. uit enkele spraakmakende buitenlandse voorbeelden. In groep muziek leren maken, geeft een boost aan de sociale, emotionele en intellectuele ontwikkeling van kinderen. Geïnspireerd door El Sistema (Venezuela) en Het Leeriorkest (Amsterdam) willen we een organisatie opzetten die kinderen in concentratiescholen een kwaliteitsvolle muziekopleiding geeft. Omdat de drempels naar de muziekschool te hoog zijn (cultureel, sociaal en financieel), brengen we de muziekschool in de klas.

De ambitie van RIMO Limburg is om - samen met andere actoren - een duurzame organisatiestructuur en financiering uit te bouwen voor muziekeducatie voor maatschappelijk kwetsbare kinderen. Met lokale experimenten in concentratiescholen tracht een initiatiefgroep met partners ervaring op te bouwen en een draagvlak te creëren voor schaalvergroting en verduurzaming van deze innovatieve aanpak.

Samenwerkingspartners: muziekacademies, onderwijs, jeugdwelzijnswerk, het Lemmensinstituut, het Streekfonds Een Hart voor Limburg, ...

Timing: 1/1/2012 - 30/06/2016

4.4 EXTERNE SD 4: HET RECHT OP MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING IS BETER GEREALISEERD MET EN VOOR KWETSBARE GROEPEN DOOR EEN KWALITEITSVOLLER MAATSCHAPPELIJK DIENSTVERLENINGSAAKBOD.

4.4.1 PROBLEEMSTELLING EN ARGUMENTATIE

Armoede laat zich moeilijk in cijfers vertalen. Het gaat ook over meer dan alleen het financiële plaatje. Bij een veelheid aan verschillende soorten problematieken is het moeilijk om de uiteenlopende vragen en behoeften helder te krijgen. Ook is het bereiken van maatschappelijk kwetsbaren geen evidentie voor veel dienst- en zorgverleners. Steeds meer mensen vallen dan ook tussen de mazen van het net van hulpverlening. Nochtans kan een goed werkend dienstverleningsaanbod erg effectief zijn in de strijd tegen onderbescherming³⁷. Mensen die nood hebben aan maatschappelijke dienstverlening en het nu niet opnemen zijn onze doelgroep bij deze doelstelling.

Recht op maatschappelijke dienstverlening is een grondrecht dat de vicieuze cirkel van armoede kan doorbreken. In de praktijk brengt dit heel wat uitdagingen met zich mee waar RIMO Limburg inhoudelijke en methodologische expertise in heeft: op basis van groepswerkingen werken aan de kwaliteit van het huidige dienstverleningsaanbod. Maatschappelijk kwetsbaren bijeenbrengen in lokale en laagdrempelige initiatieven is immers gericht op integratie en participatie. De basisvoorzieningen waarin dit gebeurt, vervullen dikwijls zelf een dienstverlenende rol maar zijn ook een belangrijke brug naar bestaande dienstverlening. Meer nog, hier hebben we dikwijls een centrale rol binnen het brede hulpverleningsaanbod. We verlagen structureel drempels in het brede maatschappelijke dienstverleningsaanbod en dit altijd in een participatief traject met de doelgroep. Ook de methodiek van het lokaal proactief handelen heeft bewezen effectief te zijn in de strijd tegen onderbescherming en is daarom één van de belangrijkste tools om een kwaliteitsvoller maatschappelijk eerstelijns dienst- en hulpverleningsaanbod mee tot stand te brengen.

We zullen proactief inzetten op ondersteuning zowel aan de hulpverlener als aan de rechthebbende om dit tot stand te brengen. Voor beiden is het belangrijk een zo breed mogelijk lokaal netwerk samen te brengen. De lokale context van groepswerkingen en betrokken partners vormt het uitgangspunt voor elke strategische actie. We vertrekken steeds vanuit lokale noden en krachten om onze strategie per project te bepalen. Belangrijk is tenslotte dat vanuit onze expertise en ervaring om maatschappelijk kwetsbaren te verenigen rond deze doelstelling we ook andere sociale organisaties actief betrekken in het verbeteren van het dienstverleningsaanbod.

De inzet van RIMO Limburg heeft tot effect dat:

1. De doelgroep makkelijker de weg vindt naar het hulp- en dienstverleningsaanbod.
2. De onderbescherming neemt af;
3. Maatschappelijk kwetsbaren in staat zijn om voor hun rechten op te komen, zowel individueel als collectief;
4. Hulp- en dienstverleners maatregelen nemen ter bevordering van de kwaliteit van hun aanbod.

³⁷ Met onderbescherming verwijzen we naar het niet of onvoldoende kunnen realiseren van je sociale grondrechten, rechten die je in staat stellen om een menswaardig leven te leiden.

4.4.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. OD 1: De kwaliteit van het dienstverleningsaanbod is verbeterd door de dialoog tussen maatschappelijk kwetsbaren, dienstverleners en hun organisaties.

- Er zijn verbeteracties gerealiseerd die outreachend handelen vorm geven.
- Er zijn verbeteracties gerealiseerd voor wat betreft kwaliteitsverbetering.
- We ondersteunen lokale besturen in hun regierol om het hulp- en dienstverleningsnetwerk te versterken.
- Verbeteracties komen participatief tot stand.

Strategische acties

ONS CENTRUM IN LEOPOLDSBURG

ONDER ONS IN SINT-TRUIDEN

TREFPUNT SOMA IN MAASMECHELEN

DE NIEUWE VOLKSBOND IN TONGEREN

2. OD 2: Er is een aanvullend dienstenaanbod op maat met en voor de meest kwetsbaren uitgewerkt via de uitbouw van lokale zorgnetwerken.

- We voeren actief promotie voor de uitbouw van lokale zorgnetwerken door het lokaal sociaal beleid.
- Lokale besturen worden ondersteund in de opstart en projectvoorbereidingsfase van lokale zorgnetwerken.
- Professionele lokale netwerkcoördinatoren worden ondersteund door een procesbegeleider van RIMO Limburg.
- Er is een draaiboek ontworpen voor de uitbouw van lokale zorgnetwerken in Limburg.

Strategische actie

LOKAAL ZORGNETWERK

3. OD 3: Basisvoorzieningen vervullen een rol in het maatschappelijke dienstverleningsaanbod.

- De doelgroep wordt versterkt (vrijwilligerswerking, vorming, maatschappelijk bewustzijn bijbrengen...).
- De werking van de basisvoorzieningen krijgt participatief vormt.
- Er is een brugfunctie naar reguliere hulpverlening.
- Er is belangenbehartiging voor de doelgroep.

Strategische acties

ONS CENTRUM IN LEOPOLDSBURG

ONDER ONS IN SINT-TRUIDEN

TREFPUNT SOMA IN MAASMECHELEN

DE NIEUWE VOLKSBOND IN TONGEREN

LOKAAL ZORGNETWERK

4. OD 4: Er is een innovatief aanbod daar waar het bestaande dienstverleningsaanbod tekort schiet

- Er is een degelijke analyse van de noden en eventuele tekorten.
- Er is participatie van de doelgroep bij het tot stand komen van het aanbod.
- Er is een effectief aanbod .
- Het aanbod is structureel ingebed.

Strategische acties

ONS CENTRUM IN LEOPOLDSBURG

ONDER ONS IN SINT-TRUIDEN

TREFPUNT SOMA IN MAASMECHELEN

DE NIEUWE VOLKSBOND IN TONGEREN

SOCIAAL DISTRIBUTIEPLATFORM VOOR GEZONDE VOEDING

5. OD 5: Er zijn structurele beleidsveranderingen door tweede lijnswerk op basis van collectieve signalen uit strategische acties van de eerste lijn

- Er is zicht op de collectieve signalen uit strategische acties van de eerste lijn.
- Er is dialoog en/of acties met oplossingsactoren.
- Er is een beleidsdossier opgemaakt.

Strategische actie

TREFPUNT ARMOEDE

SAMENWERKINGSVERBAND MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

4.4.3 STRATEGISCHE ACTIES

SOCIAAL DISTRIBUTIEPLATFORM

Er is een paradoxale situatie: op een moment dat er grote voedseloverschotten worden vernietigd, staan steeds meer mensen in de rij om voedselhulp te bekommen. Omdat die bijstand op dit moment op een erg caritatieve en paternalistische wijze georganiseerd wordt, voelen de mensen in armoede zich niet op een waarderende manier benaderd. Dat maakt dat behoeftige mensen soms afzien van de hulpverlening waarop ze recht hebben. Het sociale en multiculturele aspect staat centraal bij de uitbouw van het distributieplatform dat een aantal nonfood-producten en gezonde voeding wil verdelen.

We gaan eveneens expliciet het gesprek aan met mensen in armoede van andere etnische origine, hun organisaties en (verenigingen van) mensen in armoede om hen allen heel sterk te betrekken bij de uitbouw van een systeem van voedselverdeling dat betrokkenheid geeft en perspectief biedt. Door het uitbouwen van een sociaal distributieplatform willen we andere werkvormen – zoals sociale kruidenier – ingang doen vinden en de bestaande vormen van hulpverlening geleidelijk opschuiven in een richting waardoor er meer plaats is voor een emancipatorische en participatieve aanpak. Daarom werken we met een vraag-gestuurd model, is het assortiment uitgebreid met nonfood-producten en doen we inspanningen om de hulporganisaties te ontlasten van administratieve en logistieke activiteiten. Het uitgebouwde distributieplatform moet exemplarisch zijn voor soortgelijke initiatieven in andere provincies.

Samenwerkingspartners: sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden, Trefpunt Armoede, verenigingen waar armen het woord nemen, de Wroeter, voedselhulporganisaties, Trabajo, sociale restaurants, BEWEL (Beschermd Werkplaatsen Limburg), KOMOSIE (Koepel van milieuondernemers in de sociale economie), VDAB, bedrijfswereld, ...

Timing: 1/1/2014 - 31/12/2016

ONS CENTRUM IN LEOPOLDSBURG

De armoedegradaad in Leopoldsburg als klein stedelijk gebied ligt hoog. Minstens 12,9% van de inwoners van Leopoldsburg heeft een inkomen onder de Europese armoedegrens. In Leopoldsburg vond in 2012 15,05% van alle geboorten plaats in een kansarm gezin. Leopoldsburg scoort veel hoger in vergelijking met het Limburgse aandeel (11,04%). Armoede in Leopoldsburg is zeer verdoken en verspreid. Het hulpverleningsaanbod in Leopoldsburg is niet uitgebreid, voor vele hulpverleningsorganisaties moet een verplaatsing gemaakt worden naar de buurgemeenten. Een bijkomende drempel op de vele drempels waarmee mensen in armoede worden geconfronteerd om stappen te zetten uit de armoedecirkel.

Ons Centrum in Leopoldsburg richt zich naar volwassenen in armoede uit Leopoldsburg en omstreken. Ons Centrum verlaagt de drempel naar de hulpverlening en fungeert als toegangspoort naar de hulpverlening. Daarnaast werkt Ons Centrum als armoedewerking aan de zes criteria uit het armoededecreet, nochtans is Ons Centrum niet erkend als vereniging waar armen het woord nemen. De verscheidene functies ontmoeting, vrije tijd maken, vorming, nuldelijns-hulpverlening en belangenbehartiging worden geïntegreerd in de gehele werking. Ons Centrum is een laagdrempelige ontmoetingsplaats waar aan de basis gewerkt wordt met de deelnemers. Ze worden actief betrokken bij de uitbouw van de werking. Deelnemers krijgen de kans om zelf mee verantwoordelijkheden op te nemen, zowel voor het eigen groeiproces als voor het uitbouwen van de werking. Voor het beleidswerk richt Ons Centrum zijn pijlen op het toegankelijker maken van de geestelijke gezondheidszorg en het beïnvloeden van het lokaal sociaal beleid.

Samenwerkingspartners: CGG, GG CAW Limburg, De Oogst, Sint-Vincentius, Basiseducatie LIMINO en het lokaal bestuur.

Timing: 1/6/2008 - 31/12/2016

ONDER ONS IN SINT-TRUIDEN

Minstens 17,0% van de inwoners van Sint-Truiden heeft een inkomen onder de Europese armoedegrens. Sint-Truiden scoort hiermee hoger dan het Limburgse gemiddelde (14,1%). In Sint-Truiden vond in 2012 12,61% van alle geboorten plaats in een kansarm gezin. Het hulpverleningsaanbod in Sint-Truiden als centrumstad is uitgebreid.

Er zijn veel hulpverleningsorganisaties aanwezig in Sint-Truiden maar de doelgroep vindt zijn weg niet in het hulpverleningsaanbod.

OnderOms in Sint-Truiden richt zich naar volwassenen in armoede uit Sint-Truiden en omstreken. OnderOms verlaagt de drempel naar de hulpverlening en fungeert als toegangspoort naar de hulpverlening. Daarnaast is OnderOms een erkende vereniging waar armen het woord nemen. Als armoedevereniging werkt OnderOms aan de zes criteria uit het armoedecreet. Hierbij worden onder meer ontmoeting, vrije tijd maken, vorming, nuldelijnshulpverlening en belangenbehartiging geïntegreerd in de gehele werking. OnderOms is een laagdrempelige ontmoetingsplaats waar aan de basis gewerkt wordt met de deelnemers. Ze worden actief betrokken bij de uitbouw van de werking, bij elke stap wordt het standpunt van de betrokkenen gevraagd en tracht de begeleider de aanwezige krachten aan te wenden. Deelnemers krijgen de kans om zelf mee verantwoordelijkheden op te nemen, zowel voor het eigen groeiproces als voor het uitbouwen van de werking. De vrijwilligerswerking staat in voor de inloop, organisatie van activiteiten en festiviteiten.

Voor het beleidswerk richt OnderOms zijn pijlen op het thema maatschappelijke dienstverlening, meer bepaald het toegankelijker maken van het OCMW Sint-Truiden. Het recht op onderwijs is ook een belangrijk thema voor OnderOms.

Samenwerkingspartners: OCMW Sint-Truiden, lokale scholen, LOP Sint-Truiden, Basiseducatie Zuid-Limburg, CAW Limburg, het lokaal bestuur, ...

Timing: 1/1/2005- 31/12/2020

TREFPUNT SOMA IN MAASMECHELEN

Minstens 17,3% van de inwoners van Maasmechelen heeft een inkomen onder de Europese armoedegrens. Maasmechelen scoort hiermee veel hoger dan het Limburgse gemiddelde (14,1%). In Maasmechelen vond in 2012 16,63% van alle geboorten plaats in een kansarm gezin. Maasmechelen scoort daarmee ook hoger in vergelijking met het Limburgse aandeel (11,04%).

SOMA in Maasmechelen richt zich naar volwassenen in armoede uit Maasmechelen en omstreken. Velen van hen kampen met psychische, emotionele en fysieke klachten, hebben beperkte sociale en communicatieve vaardigheden en kunnen slechts steunen op een beperkt sociaal netwerk waardoor hun toegang tot sociale rechten niet gegarandeerd is. SOMA verlaagt de drempel naar de hulpverlening en fungeert als toegangspoort naar de hulpverlening. Daarnaast is SOMA een erkende vereniging waar armen het woord nemen.

Als armoedevereniging werkt SOMA aan de zes criteria uit het armoedecreet. Hierbij worden onder meer ontmoeting, vrije tijd maken, vorming, nuldelijnshulpverlening en belangenbehartiging geïntegreerd in de gehele werking. SOMA is een laagdrempelige ontmoetingsplaats waar aan de basis gewerkt wordt met de deelnemers. Ze worden actief betrokken bij de uitbouw van de werking, bij elke stap wordt het standpunt van de betrokkenen gevraagd en tracht de begeleider de aanwezige krachten aan te wenden. Deelnemers krijgen de kans om zelf mee verantwoordelijkheden op te nemen, zowel voor het eigen groeiproces als voor het uitbouwen van de werking. In SOMA zoekt men naar de sterktes van de bezoekers en worden hun talenten aangesproken. Deze kunnen ze inzetten door kleine of grote taken op te nemen in het Trefpunt.

Voor het beleidswerk richt SOMA zijn pijlen op het toegankelijker maken van de geestelijke gezondheidszorg en het beïnvloeden van het lokaal sociaal beleid.

Samenwerkingspartners: CGG, CAW Limburg, Cultureel Centrum, Basiseducatie LIMINO, het lokaal bestuur, ...

Timing: 1/6/1995- 31/12/2020

DE NIEUWE VOLKSBOND IN TONGEREN

De Nieuwe Volksbond is een vereniging waar armen het woord nemen in Tongeren. Reeds enkele jaren draait deze vereniging louter op vrijwilligers, met ondersteuning van Beweging.net en CAW. Maar door de toenemende problematieken van de bezoekers (dakloosheid, psychische problemen, opeenstapeling van een hoeveelheid aan problemen,...) voelden ze de nood aan meer ondersteuning. Het opbouwwerk is gestart eind 2014 met een verkenning, die loopt tot eind 2015.

Uit een eerste analyse is een grote inzet op vrijwilligers nodig gebleken. Zij zijn de motor van de vereniging. Het is belangrijk dat zij een groep vrijwilligers vormen die samen eenzelfde doelstelling nastreven. Daarnaast is het belangrijk om in te zetten op het netwerk: Welke organisaties in Tongeren zetten zich nog in voor armoedebestrijding? Zijn er mogelijkheden tot samenwerkingen? Wat maakt de Nieuwe Volksbond zo uniek binnen dit netwerk? De verkenning zal ook duidelijkheid scheppen over de knelpunten die er leven bij de bezoekers en de vrijwilligers, zodat er gestart kan worden met een themawerking.

Samenwerkingspartners: CAW Limburg, Beweging.net, Poverello, lokaal bestuur Tongeren, CAD, Open School, ...

Timing: 1/10/2014– 31/12/2017

LOKAAL ZORGNETWERK

In afgelegen plattelandsgebieden maar ook elders is het voor maatschappelijk kwetsbare mensen vaak moeilijk om hun rechten uit te oefenen en gebruik te maken van het hulp- en dienstverleningsaanbod met onderbescherming tot gevolg. Maar niet alleen de toegankelijkheid van dit aanbod is een probleem, ook het aanbod op zich voldoet niet altijd aan de noden. Een beperkt sociaal netwerk van kwetsbare groepen, een gebrek aan proactieve initiatieven, onbekendheid met het aanbod, terugtrekkende dienst- en hulpverlening op de eerste lijn, ... er zijn verschillende oorzaken.

We ondersteunen hiervoor lokale besturen bij de ontwikkeling van buurtgerichte netwerken of zorgnetwerken als aanvullend dienstenaanbod voor kwetsbare mensen. Het verbeteren van de toegankelijkheid van sociale voorzieningen of het organiseren van een aanvullend aanbod op de reguliere dienstverlening is meestal de finaliteit. Via nauwe samenwerking tussen de netwerkcoördinator, vrijwilligers en lokale actoren ontstaat een zorgnetwerk. De netwerkcoördinator stuurt de werking en bouwt bruggen tussen de verschillende partijen. Vrijwilligers ondersteunen kwetsbare mensen. Ze merken ook eventuele verborgen noden op. De vrijwilligers verwijzen, waar mogelijk, door naar de passende dienst en signaleren nieuwe niet-beantwoorde noden. Op die manier helpen buurtgerichte netwerken cliënten toegang te krijgen tot de (sociale) dienstverlening, om hun sociaal netwerk te onderhouden of om in een aanvullend aanbod te voorzien.

Als RIMO Limburg starten we het proces op, begeleiden we de eerste fase van de uitbouw van een lokaal zorgnetwerk en creëren we politiek draagvlak voor de werking van de netwerkcoördinator.

Belangrijk vertrekpunt is de analyse met doelgroep, lokaal bestuur en huidige dienst- en/of hulpverleners over wat er aanvullend nodig is. We doen dit daar waar het lokale sociale beleid bereid en in staat is het zorgnetwerk structureel te verankeren.

Samenwerkingspartners: lokale besturen en OCMW's

Timing: 1/1/2016 – 30/6/2016

TREFPUNT ARMOEDE

Eén op zeven Limburgs moet rondkomen met een inkomen onder de Europese armoedegrens. Hiermee doet Limburg (14,1%) het slechter dan Vlaanderen (11%). Daarnaast is de situatie van de armoedeverenigingen in Limburg ook eerder uniek. Een deel van de erkende verenigingen waar armen het woord nemen zijn ontstaan uit zelforganisaties. Een hele verantwoordelijkheid voor een groep vrijwilligers met armoede-ervaring. Naast de erkende verenigingen bestaan er nog een reeks zelforganisaties die zich lokaal inzetten tegen armoede. Er is daarom nood aan versterking van de Limburgse armoedeverenigingen.

Het Trefpunt Armoede richt zich dan ook naar zowel de erkende als niet-erkende armoedeverenigingen in Limburg. Het Trefpunt Armoede versterkt de armoedeverenigingen, legt verbindingen tussen de verschillende armoedeverenigingen en sluit partnerschappen af om op provinciaal niveau de dynamiek van armoedebestrijding te versterken.

Het Trefpunt Armoede brengt samen met de Limburgse armoedeverenigingen armoedebestrijding op de beleidsagenda. Om dit te verwezenlijken zoekt het Trefpunt Armoede steun bij partnerorganisaties die een belangrijke bijdrage leveren in het vergroten van het draagvlak voor armoedebestrijding.

Samenwerkingspartners: provincie Limburg, Limburgs Steunpunt OCMW's, CAW Limburg via samenwerkingsverband Budget-In-Zicht, Welzijnsschakels Limburg en Vormingplus Limburg.

Timing: 1/3/2010 - 31/12/2016

SAMENWERKINGSVERBAND MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

De toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening staat onder druk door het steeds meer voorwaardelijk maken van de grondrechten en door het terugtrekken van de eerstelijns hulp en dienstverlening. De sector Samenlevingsopbouw wil via praktijkontwikkeling een antwoord bieden op de vraag hoe de geïntegreerde basisvoorziening kan bijdragen aan een toegankelijke hulp- en dienstverlening in de strijd tegen onderbescherming.

De sector zet gemeenschappelijk in op deze sectorale strategische actie voor 3 jaar, met name '16-'17-'18. Op het einde van die periode beschikken we over een concreet werkmodel over hoe de geïntegreerde basisvoorziening kan bijdragen aan de toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening in de strijd tegen onderbescherming. Een samenwerkingsverband in de sector bewaakt deze contouren en werkt het model uit.

Timing: 1/1/2016 - 31/12/2018

4.5 TRANSVERSALE EXTERNE STRATEGISCHE ACTIES

In dit meerjarenplan lichten we ook graag onze externe acties toe, die over de verschillende inhoudelijke externe doelstellingen heen alle strategische acties ten goede komen.

9.5.1 IEDERS STEM TELT

Overheden op lokaal, Vlaams, federaal en Europees niveau hebben tal van hefboomen ter beschikking die een ingrijpende verbetering kunnen teweegbrengen in het leven van mensen en gezinnen die kampen met één of meerdere vormen van maatschappelijke achterstelling. Om goed werk te kunnen leveren ten gunste van deze doelgroep hebben beleidsmakers nood aan een duidelijk zicht op de problematieken die er spelen en op mogelijke oplossingssporen.

Met de strategische actie 'Ieders stem telt' speelt de sector Samenlevingsopbouw hierop in. We grijpen de verkiezingen aan om sociale thema's en de noden van maatschappelijk kwetsbare groepen op de politieke agenda te plaatsen. We gaan hierbij aan de slag met een gezamenlijk format, gedragen door alle instituten Samenlevingsopbouw. RIMO Limburg is initiatiefnemer in de provincie Limburg.

Samenwerkingspartners: Sector Samenlevingsopbouw, Trefpunt Armoede, CAW Limburg, straathoekwerk LISS, CMGJ, Welzijnszorg Limburg, Welzijnsschakels Limburg, Basiseducatie en Vormingplus Limburg.

Timing: 1/1/2016 - 31/12/2019

9.5.2 WEEK VAN VERBONDENHEID

De kiem voor de Week van Verbondenheid lag bij de Limburgse dorpsrestaurants. Signalen over eenzaamheid vormden in 2012 de aanleiding om een positieve campagne uit te bouwen over het thema: verbondenheid staat hierin centraal. Een academische openingszitting en een 'call-to-action' via de langste eettafel, vormen de vaste ingrediënten van de week van verbondenheid.

Sinds 2014 zetten Bond zonder Naam en RIMO Limburg samen de schouders onder De Week vanuit een gemeenschappelijke visie op eenzaamheid, namelijk het belang van zorgzame en sterke buurten en de noodzaak van het versterken van de sociale cohesie. We willen het taboe doorbreken en zoeken naar manieren om eenzaamheid te voorkomen en op te lossen. Georganiseerde hulpverlening is nodig, maar het is een illusie te denken dat we voor elke zorgvraag een professional nodig hebben. Deze actie is een appél tot eenvoudige zorgzaamheid van mensen voor elkaar. We sensibiliseren burgers, bedrijven, verenigingen en gemeenten om tijdens de Week activiteiten te organiseren waarbij mensen samenkomen en ervaringen delen.

Samenwerkingspartners: dorpsrestaurants Limburg, Bond Zonder Naam, Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad, lokale besturen, bedrijfswereld, ...

Timing: 1/1/2012 - 31/12/2016

9.5.3 INBRENGEN VAN EXPERTISE

RIMO Limburg heeft doorheen de jaren heel wat expertise opgebouwd op verschillende domeinen, zowel inhoudelijk als methodologisch. We wensen deze expertise graag te delen met partners. We doen dit zowel op basis van ad hoc vragen als proactief. De ondersteuning kan verschillende vormen aannemen: een seminarie, een lezing, advisering, vorming, coaching, studiedag, ...

De vragen naar expertise zijn kansen om nieuwe partnerschappen te smeden of samenwerkingen aan te gaan. Bovendien draagt onze expertise ook bij tot het verbeteren van het participatief beleid van lokale besturen naar maatschappelijk kwetsbaren toe. Wij hebben hier als provinciale welzijnsactor een strategische rol te spelen die we over de verschillende inhoudelijke doelstellingen heen zullen verwezenlijken.

Samenwerkingspartners: verschillende organisaties en lokale overheden, zoals OCMW's, gemeentebesturen, het onderwijs, de mutualiteiten, sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden, onderwijsinstanties, ...

Timing: 1/1/2016 - 31/12/2020

4.6 INTERNE SD 5: RIMO LIMBURG NEEMT MAATREGELEN DIE DE KWALITEIT VAN DE ORGANISATIE EN DE WERKING ONDERSTEUNEN EN VERBETEREN.

4.6.1 OMSCHRIJVING

In wat volgt beschrijven we de wijze waarop we de nodige randvoorwaarden zullen creëren om onze externe strategische doelstellingen te verwezenlijken. Deze interne, organisatorische doelstelling rond kwaliteit willen we nastreven op alle niveaus van de organisatie. Op de eerste plaats betekent dit dat we het kwaliteitsvol werken binnen de **projecten** permanent willen bekijken, stimuleren en evalueren. Indien nodig vraagt RIMO Limburg daartoe ondersteuning van derden. Verder willen we bijzondere aandacht hebben voor de ondersteuning en begeleiding van **veldwerkers**. Tenslotte moet ook het **organisatiemodel** van RIMO Limburg een weerspiegeling zijn van de kwaliteit van de werking. Het **kwaliteitshandboek** is voor dit alles een belangrijk instrument.

RIMO Limburg wil een **lerende organisatie** zijn. Het buurt- en opbouwwerk is een sector waar heel wat gevraagd wordt van medewerkers. Een **buurt- en opbouwwerker** moet beschikken over uiteenlopende competenties. Bovendien is het een voortdurende uitdaging om in het opbouwwerk innoverend te werken. We bewegen ons immers in een snel veranderende samenleving, waar we voortdurend op zoek moeten gaan naar nieuwe oplossingen.

De ervaring leert ons dat de werking dikwijls staat of valt met de kwaliteit van de individuele personeelsleden. Permanente aandacht voor leren is dan ook een must. Het leren is niet alleen iets van beroepskrachten. Ook **vrijwilligers** en **doelgroepleden** waar we nauw mee samenwerken, willen we aansporen en uitnodigen om te leren. RIMO Limburg wil tenslotte ook aan **studenten** sociale wetenschappen de kans geven om binnen de organisatie ervaringen op te doen.

4.6.2 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. RIMO Limburg werkt met een kwaliteitshandboek

- Het kwaliteitshandboek is bij alle personeelsleden bekend gemaakt, overlopen, geëvalueerd en bijgestuurd.
- De maatregelen van het kwaliteitshandboek zijn uitgevoerd.

Strategische Actie 2016

HET KWALITEITSHANDBOEK ALS WERKINSTRUMENT

2. Het personeelsbeleid is geëvalueerd en bijgestuurd

- Er is een geïntegreerde tekst waarin de verschillende facetten van het personeelsbeleid verduidelijkt worden.
- Er is een werktevredenheidsmeting uitgevoerd.

Strategische Acties 2016

GEÏNTEGREERDE TEKST PERSONEELSBELEID

WERKTEVREDENEHIEDSMETING

LEERBELEIDSPLAN

3. De interne en externe communicatie is verbeterd

- RIMO Limburg is meer bekend bij de doelgroepen, het beleid en het brede publiek.
- De interne informatiedoorstroming is geoptimaliseerd.

Strategische Acties 2016

INTERNE COMMUNICATIE

EXTERNE COMMUNICATIE

4. Het diversiteitsbeleid krijgt concreet vorm

- De actualisatie en de realisatie van het handelingskader.
- De diversiteit van onze groepen is beter in beeld gebracht.
- De beleidsorganen van RIMO Limburg hebben permanent aandacht voor diversiteit.

Strategische Acties 2016

ACTUALISERING HANDELINGSKADER DIVERSITEIT

UITVOERING HANDELINGSKADER DIVERSITEIT

5. Het vrijwilligersbeleid wordt verder ontwikkeld en uitgevoerd

- Op basis van de visietekst is er een handelingskader ontwikkeld.
- De gepaste instrumenten zijn ontworpen om het handelingskader uit te voeren.

Strategische Acties 2017-2020

We ontwerpen en voeren een flexibel handelingskader uit, met ruimte voor de eigenheid van elk project, dat stimulerend werkt en inzet op krachten en talenten.

6. RIMO Limburg voert een duurzaam beleid

- Er is een visie bij RIMO over duurzaam gedrag.
- Er is een bewustmakingsproces bij alle personeelsleden over wat duurzaam gedrag betekent.
- Er is een handelingskader dat duidelijke handvatten aanreikt om duurzaam handelen concreet vorm te geven.

Strategische Acties 2017-2020

We ontwikkelen een gemeenschappelijke visie over duurzaam gedrag.

We voeren een bewustmakingsproces uit over duurzaam gedrag in al haar verschillende aspecten.

We passen concrete maatregelen uit het handelingskader toe om ons duurzaam beleid uit te voeren.

Strategische Acties

HET KWALITEITSHANDBOEK ALS WERKINSTRUMENT

Er is de drive om als organisatie steeds weer beter te willen presteren. Kwaliteitsverbetering is dan ook een continu proces van zelfreflectie en zelfevaluatie, gericht op een continu verbeteren van onze werking. Alles kan beter en alles is vatbaar voor verbetering. Het is belangrijk dat we de hele werking van de organisatie in vraag stellen, ook wat goed loopt. Een belangrijk aanknopingspunt ligt hierbij in de vernieuwing van het kwaliteitshandboek.

RIMO Limburg moet tegen 2016 het kwaliteitshandboek aanpassen aan de vereisten van het kwaliteitsdecreet van 2003. De focus van het nieuwe kwaliteitshandboek is helemaal anders dan het vorige: centraal staan de gebruiker en de verantwoorde zorg. In het nieuwe kwaliteitshandboek neemt ook de zelfevaluatie een belangrijke plaats in. Dat betekent dat we steeds meer uitgedaagd worden om onszelf kritisch te bevragen, te leren en bij te sturen. “doen we de dingen goed?” wordt een constante in ons werk. We hebben de ambitie om van het kwaliteitshandboek een dynamisch geheel te maken, een echt werkinstrument.

Samenwerkingspartners: sector Samenlevingsopbouw, onze doelgroepen en onze partners.

Timing: van 1/1/2016 - 31/12/2020

GEÏNTEGREERDE TEKST PERSONEELSBELEID

Vandaag is het personeelsbeleid van RIMO Limburg versnipperd: verschillende beleidsnota's geven weer hoe RIMO Limburg wenst om te gaan met zijn medewerkers. We maken er werk van om de verschillende facetten van het personeelsbeleid te bundelen in een geïntegreerde tekst.

Timing: van 1/1/2016 - 31/12/2016

WERKTEVREDENHEIDSMETING

Via een werktevredensmeting wil RIMO Limburg zicht ontwikkelen op het verschil tussen de verwachtingen van een medewerker en hetgeen hij ervaart in de praktijk. We polsen hoe tevreden de medewerkers zijn over hun baan en over wat nodig is om hen tevreden te houden. We willen immers een zo stimulerend mogelijke werkomgeving bieden aan onze medewerkers. Want dat beïnvloedt in positieve zin de tevredenheid en de persoonlijke inzet.

Na de enquête volgt de analyse van de verzamelde gegevens en wordt er uitgebreid gerapporteerd. Over de vastgestelde uitdagingen stellen we een actieplan op en gaan we aan de slag met de implementering ervan.

Timing: van 1/1/2016 - 31/12/2018

LEERBELEIDSPLAN

Een goed leerbeleid draagt bij tot de voortdurende ontwikkeling en evolutie van de organisatie. RIMO Limburg kiest ervoor om voor ieder personeelslid een gepast leeraanbod te voorzien op maat van zijn of haar professionele bezigheden binnen de organisatie en afgestemd op de groei van de eigen competenties.

Leren wordt hierbij breed opgevat: niet enkel de klassieke opleidingen, maar ook andere vormen van kennistransfer, zoals mentorship, werkplekleren, projectbezoeken, boeken, ... horen daarbij.

In opvolging van het sectoraal leerbeleidsplan, wordt er een nieuw leerbeleidsplan op maat van RIMO Limburg ontwikkeld, waarin het competentiebeleid centraal staat.

Samenwerkingspartners: de PIV (sectoroverleg Partners in Vorming) is prioritaire partner bij het ontwikkelen van het sectoraal leerbeleid.

Timing: van 1/1/2016 - 31/12/2020

INTERNE COMMUNICATIE

RIMO Limburg telt meer dan 40 werknemers. Een minderheid werkt vanuit de centrale hoofdzetel in Heusden-Zolder: directie, stafmedewerkers, projectleiders, secretariaat en enkele opbouwwerkers wiens werkterrein meerdere gemeenten of de hele provincie Limburg omvat. Het merendeel van de opbouw-, project- en buurtwerkers heeft zijn standplaats in de Limburgse gemeente waar het projectmatig actief is. Door deze geografische spreiding vormt een goede interne communicatie een uitdaging. Er zijn geregeld contactmomenten in de vorm van ploeg- en teamvergaderingen, maar deze zijn onvoldoende frequent voor een goede interne informatiedoorstroming.

We willen de interne informatiedoorstroming optimaliseren via een multifunctioneel intranet. We willen vooreerst meer informatie gebruiksvriendelijker ontsluiten via een duidelijke informatiestructuur. Een zoekfunctie moet ervoor zorgen dat medewerkers ook via kernwoorden gemakkelijk en snel de juiste informatie vinden. Het intranet moet ten tweede een one-stop-shop worden. Via het intranet kunnen werknemers in één oogopslag de nieuwe berichten op de website, facebook en twitter zien, materiaal reserveren, ... En tenslotte krijgt het intranet een interactief luik waar collega's ervaringen en tips kunnen uitwisselen.

De doelgroep bestaat in de eerste plaats uit de werknemers van RIMO Limburg. In de tweede plaats zijn er de bestuurders van RIMO Limburg. Via het intranet kunnen zij het reilen en zeilen van de organisatie volgen, alsook verslagen van directieteams, raad van besturen en algemene vergaderingen lezen.

Timing: 1/1/2016 – 31/12/2020

EXTERNE COMMUNICATIE

RIMO Limburg (en bij uitbreiding de sector samenlevingsopbouw) is niet voldoende bekend bij maatschappelijk kwetsbare groepen, het beleid, de media en het brede publiek. Vanwege onze projectmatige manier van werken zijn de lokale buurtwerkingen, verenigingen en initiatieven die RIMO Limburg ondersteunt, beter bekend dan de organisatie zelf. Bovendien werken we vaak samen met andere diensten en organisaties, wat de zichtbaarheid van de organisatie naar de buitenwereld toe verkleint.

We willen de externe profilering van de organisatie verbeteren. De afgelopen jaren ontwikkelden we een nieuwe huisstijl. Deze willen we sterker implementeren in de projecten om de naambekendheid van RIMO Limburg te vergroten. Daarnaast willen we de activiteiten en ervaringen van de organisatie frequenter en multimedialer verspreiden via uiteenlopende communicatiekanalen: enerzijds via onder andere digitale kanalen als de website, Facebook, Twitter en Youtube, anderzijds via klassieke kanalen als RIMO Magazine, publicaties en de pers.

De doelgroep bestaat hierbij uit maatschappelijk kwetsbare groepen, het beleid, de media en het brede publiek.

RIMO Limburg maakt deel uit van het sectoroverleg communicatie dat samen streeft naar betere profilering.

Timing: 1/1/2016 – 31/12/2020

ACTUALISERING HANDELINGSKADER DIVERSITEIT

Bij het tegengaan van maatschappelijke achterstelling en uitsluiting geven we diversiteit maximaal plaats binnen onze werking. De aandacht voor diversiteit is ingebed op alle niveaus en in alle initiatieven van RIMO Limburg. Ter ondersteuning van de praktijk ontwikkelden we in het verleden een interne visietekst en handelingskader diversiteit. Vandaag stellen we vast dat het handelingskader verdere vertaling vraagt om voldoende houvast te kunnen bieden aan werkers voor hun handelen. We actualiseren het handelingskader met participatie van onze beleidsorganen, onze medewerkers en enkele strategische partners.

Samenwerkingspartners: het EVA integratie en inburgering, sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden, ...

Timing: 1/1/2016 - 30/6/2016

UITVOERING HANDELINGSKADER DIVERSITEIT

Na actualisatie van het handelingskader implementeren we dit in de praktijk van RIMO Limburg.

Timing: van 01/07/2016 tot 31/12/2018

4.7 TRANSVERSALE INTERNE STRATEGISCHE ACTIES

Transversale accenten zijn permanente aandachtspunten, die heel onze werking doordringen bij het vervullen van onze maatschappelijke en politieke opdracht.

SAMENWERKEN IN PARTNERSCHAPPEN

Om onze doelstellingen te bereiken is het nodig dat we partnerschappen aangaan, zowel met oplossingsactoren als met samenwerkingspartners op het terrein. Situaties van achterstelling en uitsluiting zijn immers complexe maatschappelijke problemen, waarvoor de oplossingen nooit eenvoudig zijn en zelden in de handen van één enkele actor liggen.

We nemen dan ook proactief initiatief tot samenwerking met strategische partners. Op lokaal niveau is dit in de eerste plaats met de lokale besturen. Provinciaal is dit bijvoorbeeld met de Verenigingen waar Armen het Woord nemen, het Algemeen Welzijnswerk en sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden. We overleggen ook structureel met de partners binnen het structureel overleg Platform Algemeen Welzijnswerk Limburg (PAWL).

INBRENGEN VAN EXPERTISE

RIMO Limburg biedt haar expertise proactief aan:

- bij verschillende organisaties of lokale overheden: vb. OCMW's, schepencolleges, het onderwijs, de mutualiteiten, sociaal-culturele verenigingen van etnisch-culturele minderheden, ...)
- over verschillende inhoud: vb. proactief handelen, zorgnetwerk, gelijke kansen, gebruik rechtenverkenner, participatief beleid voeren, armoedebestrijding, ...
- op verschillende manieren: vb. seminarie, congres, vorming, coaching, studiedag, ...

De vragen naar expertise zijn kansen om nieuwe partnerschappen te smeden of samenwerkingen aan te gaan. Bovendien draagt onze expertise ook bij tot het verbeteren van het participatief beleid van lokale besturen naar maatschappelijk kwetsbaren toe. Wij hebben hier als provinciale welzijnsactor een strategische rol te spelen die we over de verschillende inhoudelijke doelstellingen heen zullen verwezenlijken.

WERKEN AAN DIVERSITEIT

Diversiteit verwijst voor RIMO Limburg naar de verschillende aspecten van het mens zijn: geslacht, leeftijd, origine, kansarm zijn, een fysieke beperking hebben, uit de psychiatrie komen, "anders" zijn, doen of lijken, dakloos zijn, ... Bij het tegengaan van maatschappelijke achterstelling en uitsluiting geven we diversiteit een maximale plaats binnen onze werking. De aandacht voor diversiteit is ingebed op alle niveaus en in alle initiatieven van RIMO Limburg.

We willen vooral inclusief werken. Hierbij zetten we extra in op verbindend werken. We creëren ontmoetingen tussen de diversiteit binnen onze doelgroepen en maken via een respectvolle dialoog gemeenschappelijkheid en verschil duidelijk. Daar waar nodig laten we onze doelgroep van maatschappelijk kwetsbaren de ruimte om hun eigen identiteit te ontwikkelen. Dit categoriale werken gebeurt in functie van versterkend werken of als opstap naar dialoog.

Tenslotte beïnvloeden we het beleid in functie van de oplossing van gemeenschappelijke problemen van achterstelling en uitsluiting.

5. PRIORITEITEN VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Met de operationalisering van onze strategische doelstellingen dragen we actief bij aan de beleidslijnen uit de beleidsnota 2014-2019 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. We lichten onze bijdrage hier toe.

De ontwikkeling van gezondheidsvaardigheden

In samenspraak met mensen in armoede, met specifieke aandacht voor mensen van andere etnische origine, ontwikkelen we een sociaal distributieplatform voor onder andere gezonde voeding. Zo brengen we de context waarin arme mensen leven binnen in een Limburgs distributiemodel. Op die manier werken we aan de gezondheidsvaardigheden door het belang van gezond voedsel expliciet op de agenda te zetten van armoedeverenigingen en dit op een emancipatorische en participatieve manier. Maar ook de verbetering van de geestelijke gezondheid staat op de agenda van onze armoedeverenigingen. Het inzetten op het psychisch welbevinden van mensen in armoede wint immers aan belang bij onze armoedeverenigingen. We dragen hier aan bij door projectmatig in te zetten op de verbetering van de toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg voor kwetsbare groepen. We trachten de drempels hier structureel te verlagen. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het project Geestkracht dat het geestelijk welzijn van kwetsbare mensen versterkt en dat tot stand kwam in samenwerking met het CAW en het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG).

We zullen de komende jaren eveneens actief inzetten op het verbeteren van onder andere de gezondheidsproblemen van senioren en andere kwetsbare groepen op het platteland en daarbuiten. We doen dit door ondersteuning en begeleiding van lokale besturen in de ontwikkeling van lokale zorgnetwerken. Hier is de belangrijkste doelstelling het verbeteren van de toegankelijkheid van sociale voorzieningen of het organiseren van een aanvullend (innovatief) aanbod op de reguliere dienstverlening.

We doen dit steeds op basis van een degelijke en brede analyse van het aanbod van de dienstverleners en de noden van de doelgroep. Belangrijk hierbij zijn de lage drempels en de duurzame verankering van dit laagdrempelig aanbod. Dit kan nog vele andere vormen aannemen zoals het werken vanuit een wijkgezondheidscentrum of een distributieplatform voor gezond voedsel als hefboom voor sociale activering, een vernieuwende aanpak of ideeën over gezondheidszorg bij onder-beschermde, ... In verschillende operationele doelstellingen van onze strategische doelstelling rond kwaliteitsvoller maatschappelijk dienstverleningsaanbod komt de verbetering van gezondheidsvaardigheden dus in uitvoering.

Maar ook in een eerste operationalisering van onze strategische doelstelling betreffende het werken in territoriale aandachtsgebieden grijpen we alle kansen om gezondheidsvaardigheden te verbeteren. In bepaalde buurten versterken we deze vaardigheden bij maatschappelijk kwetsbare bewoners door samen met hen te werken aan een aangepast aanbod van dit sociale grondrecht. Een lokale analyse zal uitwijzen hoe dit op maat van de buurt geconcretiseerd kan worden. Praktijkvoorbeelden zijn gezondheidswandelingen, multicultureel en gezond leren koken, een dienstencentrum ondersteunen in het aanpassen van haar aanbod in functie van een overwegend Marokkaanse bevolking...

Tenslotte gaan we als sector ook een principiële samenwerkingsovereenkomst aan met VIGeZ (Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie).

De strijd tegen onderbescherming

We kiezen de volgende jaren expliciet voor een belangrijke inzet op de strijd tegen onderbescherming, en dit onder meer via de methodiek van het lokaal proactief handelen. De afgelopen jaren heeft RIMO Limburg hier ervaring en expertise in opgebouwd. In het meerjarenplan 2016-2020 willen we dit verder ontwikkelen en benutten. De hier relevante operationele doelstelling van het verbeteren van de kwaliteit van het dienstverleningsaanbod om onderbescherming tegen te gaan, kan op verschillende manieren vorm krijgen: geïntegreerde basisvoorzieningen ondersteunen, outreachend handelen, kwaliteitsverbetering stimuleren en ondersteunen, ondersteunen van lokale besturen in hun regierol om het hulp- en dienstverleningsnetwerk te versterken, structureel participatief beleid uitbouwen, ... Op basis van de dialoog tussen maatschappelijk kwetsbaren, dienstverleners en hun organisaties voeren we strategische acties op maat uit.

Brede toegankelijkheid voor de minst ingrijpende zorg

Al enkelen jaren zijn we actief in het structureel overleg van een aantal welzijnsactoren in de provincie Limburg. Hier vindt een maximale afstemming plaats tussen het aanbod van de diensten van alle partners in het maatschappelijk werk. Er is met deze partners de afspraak gemaakt om de volgende jaren deze beleidslijn gezamenlijk uit te voeren. RIMO Limburg wil een belangrijke bijdrage leveren aan lokale beleidsplanning, dossieropmaak met signalenbundel (informerend over uitsluitingsmechanismen, aanbevelingen voor meer sociale cohesie, ervaringen in gekleurde armoede...), expertise delen (methode van proactief handelen contextueel en organisatorisch vertalen bijvoorbeeld), de opbouw van de Limburgse sociale kaart voor de rubrieken armoede, kansarmoede, buurtwerkingen, buurtcentra, zelfzorg huisvesting, ...

Op het niveau van de strategische acties wordt er lokaal samengewerkt tussen de verschillende welzijnspartners. CAW Limburg en de armoedeverenigingen zijn hier prioritaire samenwerkingspartners voor wat betreft het vergroten van de globale toegankelijkheid van eerstelijns hulp- en dienstverlening voor maatschappelijk kwetsbaren. Deze toegankelijkheid staat immers steeds meer onder druk door het voorwaardelijk maken van de grondrechten en door het terugtrekken van deze eerstelijns hulp en dienstverlening. Het beleidsdossier "Een andere bril, een andere kijk. Dienstverlening door de ogen van armoedeverenigingen" is hier een voorbeeld van.

Bij de uitwerking van onze operationele doelstelling rond de kwaliteitsverbetering van het dienstverleningsaanbod zullen we hier dan ook sterk op inzetten. Onder andere via praktijkontwikkeling zullen we een antwoord bieden op de vraag hoe de geïntegreerde basisvoorziening kan bijdragen aan een toegankelijke hulp- en dienstverlening in de strijd tegen onderbescherming. Maar ook het betrekken van andere sociale organisaties in het verbeteren van het eerstelijns hulp- dienstverleningsaanbod is essentieel voor ons.

Ondersteuning lokaal sociaal beleid

Vanuit een samenwerkingsperspectief en in erkenning van hun regierol ondersteunt RIMO Limburg al jaren de lokale besturen in de ontwikkeling van hun lokaal sociaal beleid. Op bepaalde sleutelmomenten (opmaak lokale beleidsplannen, opmaak kinderarmoedeplannen, ...) maar ook ad hoc door rechtstreekse samenwerking leveren we input voor visievorming en/of beleidsopmaak. In elk project worden er werkdoelen geformuleerd om de beleidsparticipatie van onze groepen van maatschappelijk kwetsbaren mogelijk te maken. Op die manier maken we een participatief en sociaal gecorrigeerd beleid mogelijk.

Onze ondersteuning betekent ook dat we proactief begeleiding en ondersteuning aanbieden. Zo stelden we voor onderbescherming tegen te gaan via lokaal proactief handelen of het ontwikkelen van een zorgnetwerk. In het komende meerjarenplan zullen nieuwe samenwerkingen met lokale besturen hierrond dan ook geconcretiseerd worden. Het verbeteren van de toegankelijkheid van sociale voorzieningen of het organiseren van een aanvullend aanbod op de reguliere dienstverlening is meestal de finaliteit. Onze 1ste en 2de operationele doelstelling van de strategische doelstelling rond maatschappelijke dienstverlening gaan expliciet over deze vorm van ondersteuning.

Toegankelijkheid private en sociale huurmarkt

We zetten strategisch in op het bevorderen van de toegankelijkheid van kwetsbare doelgroepen op de private en sociale huurmarkt door te kiezen voor een doelstelling waarbij de zwakke huurders met de grootste woonneed centraal staan. Door op reglementair vlak veranderingen te bewerkstelligen, maar ook door te werken aan de randvoorwaarden voor structurele oplossingen voor de verbetering van fysieke en sociale woonkwaliteit, zullen we de komende jaren bijdragen aan een kwaliteitsvol, toegankelijk en betaalbaar woonaanbod.

Dit wordt concreet in verschillende strategische acties zoals een wooninfopunt voor de meest zwakke huurders, permanente bewonersparticipatie creëren, goede praktijken ondersteunen van kleinschalige alternatieve woonvormen zoals private logementshuizen en woonwagenterreinen, verbeteracties uitwerken met bewonersgroepen, ondersteunen en versterken van zwakke huurders in een woongroep, ... Hierbij is het belangrijk om ook andere partners te responsabiliseren om een gezamenlijk traject af te leggen om deze doelstellingen te verwezenlijken.

Krachtenbundeling

RIMO Limburg is ervan overtuigd dat een krachtenbundeling op sectorniveau en over sectoren heen een meerwaarde kan betekenen. Ervaringsuitwisseling en constructief overleg op alle niveaus moet een ondersteuning zijn om zowel het veldwerk te verstevigen als met een sterkere stem naar buiten te treden.

Dergelijke samenbundeling van krachten mag geen afbreuk doen aan de autonomie van het instituut en laat ruimte voor eigen vertrekpunten en accenten. De omgeving, opgedane ervaringen, visie en historische context vormen hierbij het uitgangspunt. In die context heeft RIMO Limburg in het voorjaar mede het document “samen voor een sterkere sector” ondertekend. Dit betekent dat we bereid zijn ons mee in te zetten voor het:

- versterken van de interne inhoudelijke samenwerking;
- intelligenter inzetten van mensen en middelen van de sector;
- inzetten van de samenwerking met derden op slimme allianties;
- meer organiseren van tegenspraak vanuit de sector;
- sterker maken van ons autonoom en duurzaam handelen.

De nota van de sector “Samenlevingsopbouw: uitdagingen voor een nieuw meerjarenplan. Positionering van de sector” vormt verder een goede basis om de toekomst van de sector vorm te geven. Dit betekent dat RIMO Limburg zal participeren aan de strategische actie “Ieders Stem telt”. Bovendien zullen we vanuit de geformuleerde strategische doelstellingen en transversale accenten zoveel mogelijk meewerken aan de gemeenschappelijke thema’s wonen, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs. RIMO Limburg wil ook op sectorniveau haar bijdrage leveren aan een werkbaar kwaliteitshandboek.

Tenslotte verwijzen we graag naar de omgevingsanalyse (deel 3 analyse partners – sector samenlevingsopbouw) waar de opsomming van de verschillende samenkomsten in de schoot van de sector terug te vinden is.

6. PERSONEELSINZET

6.1 INZET MET SUBSIDIE-ENVELOPPE EN ANDERE MIDDELEN

STRATEGISCHE DOELSTELLING	VTE DECRETAAL	VTE NIET-DECRETAAL
Territoriale aandachtsgebieden	3,85	5,4
Wonen	3,6	0,5
Onderwijs	2,15	0
Maatschappelijke dienstverlening	4,8	3,5
Transversaal	0,65	0
Kwaliteit en overhead	8,4	0
TOTAAL VTE	23,45	9,4

6.2 UITBREIDINGSVRAAG

We zijn in de eerste plaats solidair ten opzichte van de sector Samenlevingsopbouw waar er afspraken zijn ivm uitbreidingsvragen. Als er daarnaast nog extra middelen vrijkomen, vragen wij een uitbreiding van onze personeelsmiddelen met 12 vte en dit met de volgende argumentatie.

Daar waar lokale besturen onze strategische inzet vragen in territoriale aandachtsgebieden opteren we ervoor om hier in de eerste plaats in te zetten met lokale middelen om onze kernopdrachten te vervullen. Een decretale uitbreidingsvraag is dan ook niet direct aangewezen hier. Voor de uitvoering van onze externe strategische doelstellingen rond de thema's wonen, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs is onze huidige decretale inzet echter nog onvoldoende om deze ten volle te kunnen waarmaken. In concreto vragen we uitbreiding om meer in te kunnen zetten op:

De strategische doelstelling i.v.m. het thema wonen:

- de toegankelijkheid van de private huurmarkt voor de meest kwetsbare huurders; 1 voltijdse
- innovatieve praktijken rond wonen; 1 voltijdse

De strategische doelstelling i.v.m. het thema maatschappelijke dienstverlening:

- het uitrollen van de methodiek van lokaal proactief handelen in de verschillende Limburgse gemeentes in de strijd tegen onderbescherming; 1 voltijdse
- project en rond gezondheid en voeding; 1 voltijdse
- het opstarten en begeleiden van de lokale zorgnetwerken; 1 voltijdse
- opstart van wijkgezondheidscentra; 1 voltijdse

De strategische doelstelling i.v.m. het thema onderwijs:

- de uitbouw van onderwijsopbouwprojecten in minstens 2 gemeentes; 2 voltijdse

In de tweede plaats vragen we een uitbreiding omdat we met RIMO Limburg actief zijn in een provincie waarvan grote delen als "ontwrichte zone" erkend zijn.

In onze omgevingsanalyse schetsten we uitgebreid hoe zwaar we als provincie Limburg getroffen zijn de afgelopen tijd door een aantal maatschappelijke evoluties: stijging van werkloosheid, gekleurde armoede in de voormalige mijngemeenten, sterke vergrijzing, radicalisering,... met hierbij telkens de extra uitdagingen voor kwetsbare groepen zoals jongeren, mensen van andere etnisch-culturele origine en ouderen. Deze vaststellingen doen ons om deze reden naar een uitbreidingsvraag voor samenlevingsopbouw RIMO Limburg in het algemeen stellen. Het is immers door te investeren in professionele ondersteuning van het samen opbouwen van sociaal weefsel dat we een aantal zware problematieken kunnen verlichten en tegelijkertijd structureel werken aan oplossingen samen met onze doelgroep. We zien het dan ook als onze plicht om te wijzen op het potentieel dat hier ligt en dat we met de huidige bezetting niet kunnen waarmaken. We hebben hier 3 voltijdse krachten extra voor nodig.

In het licht van bovenstaande uitbreidingsvraag is ondersteuning aangewezen van een extra projectleider. Dit brengt het totaal van onze uitbreidingsvraag op 12 voltijdse medewerkers.